

Abstract

The first part of the study investigates how the government seeks to legitimize the crisis management of the COVID-19. This is done by analyzing the development that the legitimacy reviews, based on the press conferences from March 11 2020 and November 4 2020. Furthermore this project explains the different appeals, based on selected theories, that Mette Frederiksen uses at the press conferences to achieve legitimacy during the crisis management of COVID-19. The selected theories are trust theories, more precisely *institutional trust* and *interpersonal trust* from Lars Torpe, alongside with the concept of *rule of rescue*. Besides these, the study also seeks to analyze what form of democracy appeals Mette Frederiksen uses to achieve legitimacy, respectively *participatory*- and *protective democracy* inspired by David Held. The second part of the study investigates whether Mette Frederiksen's appeals and policies during COVID-19 entails challenges for the democratic trust in Denmark. This is done by using different political science theories, respectively the *Easton-model* from David Easton, *the rational decision making approach* and *the parliamentary system of government*. This study concludes that Mette Frederiksen and the government legitimizes the crisis management of COVID-19, firstly by prioritizing safety and health, the so-called *rule of rescue*. Secondly, by using the high trust culture in Denmark as a discursive remedy. Thirdly, she appeals to both participatory and protective democracy. Based on this, the study lastly concludes that Mette Frederiksen's appeals and policies during the crisis management of COVID-19 does entail political polarization and does challenge the democratic trust in Denmark negatively.

Krisehåndteringen af COVID-19

Camilla Woetmann Pedersen 68628

Nanna Emilie Hansen 68532

Sophia Borggild Olesen 68328

Roskilde Universitet

Basisprojekt 3 – vintereksamen 2020-21

Afleveringsdato: 18. december 2020

Antal anslag: 121.799

Vejleder: Henrik Søborg

Indholdsfortegnelse

Problemfelt.....	4
Problemformulering	5
Arbejdsspørgsmål	5
Valg af empiri.....	5
Afgrænsning	6
Projektdesign	7
Begrebsafklaring.....	9
Rule of rescue	9
Legitimitet.....	9
Politisk apati.....	9
Dislokation	9
Antagonisme	10
Metode.....	10
Dokumentanalyse	10
Semistrukturerede interview	11
Udvælgelse af informant	11
Mixed methods.....	12
Metode- og datatriangulering.....	12
Kvalitetskrav	13
Valg af metode.....	13
Teori	14
Direkte magt - Den rationelle beslutningsmodel	15
Den parlamentariske styringskæde.....	16
David Easton	17
Tillid	17
Generaliseret tillid	18
Institutionstillid.....	18
Demokratiformer	19
Valg af teori	21
Videnskabsteori.....	21
Videnskabsteori i projektet.....	22
Analyse	24
Pressemødetaler	25
Nedlukningen d. 11 marts	25
Minksagen 4. november	32
Policyprocesser	39

Policy 1.....	39
Policy 2.....	43
Policy 3.....	46
Diskussion.....	49
Empiridiskussion.....	54
Konklusion	56
Litteraturliste	57

Problemfelt

En flagermus skulle vise sig at være omdrejningspunktet for opstarten af en verdensomspændende sundhedskrise. Siden december 2019, hvor Kina kunne konstatere første tilfælde af en ny virus under navnet COVID-19, har verden stået overfor en pandemi, der har haft enorme konsekvenser. Dette har indbefattet dødsfald og en international økonomisk krise (WHO 2020).

I Danmark blev første tilfælde af COVID-19 konstateret den 27. februar 2020. Siden har der været 961 dødsfald i Danmark pga. COVID-19 og 116.087 er blevet testet positive, ifølge sundhedsstyrelsens opdatering den 15. december 2020. Dette betyder at dødeligheden i Danmark ligger på 0,8 procent (Sundhedsstyrelsen 2020A). På trods af at dødeligheden ikke har været højere i Danmark, har krisehåndtering og restriktioner været en fast del af hverdagen i Danmark siden nedlukningen d. 11 marts 2020 i en grad, som i nyere historisk tid ikke er set før (Bilag C). Disse indgribende restriktioner har krævet at danskernes adfærd markant har skulle ændre sig fra den ene dag til den anden. I et demokrati kræver det troværdigt politisk lederskab at sikre befolkningens adfærdsændringer (Petersen & Roepstorff 2020: 1). Derfor har vi fundet det interessant at undersøge Danmarks tillidskultur og udviklingen i tilliden gennem krisehåndterings forløbet. Danmark er det land i verden med den højeste tillidskultur. Generelt er de nordiske lande kendt for at have en høj tillidskultur (Torpe 2013: 24-26). Årsagerne bag dette kan stamme fra vores protestantiske baggrund, vores omfattende velfærdssystem eller i nu mange år politiske stabilitet og fredelige tilværelse. Dette afspejler sig bl.a. i danskernes hverdag, når vi lader barnevogne stå uobserveret foran restauranter og cafeer eller når butiksejere lader tøjstativer med tøj hænge udendørs uden alarmer (Torpe 2013: 167). En høj tillidskultur kan være helt afgørende i den sundhedskrise hele verden har oplevet i 2020. Denne sundhedskrise kræver indgribende policies, der meget pludseligt har skulle ændre folks adfærd (Petersen & Roepstorff 2020: 1). Derfor vil dette projekt undersøge, hvilken rolle tillidskulturen har spillet gennem krisen, både hvordan Mette Frederiksen har appelleret til danskernes tillid for at styrke hendes legitimitet, samt hvordan denne tillid har været essentielt i danskernes villighed til at følge myndighedernes og Regeringens policies). Demokratiet har under COVID-19 gennemgået konstante prøvelser i forbindelse med ny lovgivning, restriktioner og konstante beslutninger der skulle tages undervejs af Regeringen og Folketinget. Derfor ønsker vi at undersøge forskellige policyprocesser der har været aktuelle under COVID-19. Demokratiet i Danmark er en diskussion der også blev taget op af Hal Koch

i 1945 og Alf Ross i 1946 under retsopgøret efter besættelsen og som reaktion på nazismen (Undervisningsministeriet 2008). Demokratiopfattelser tager David Held også op i sit værk *Models of democracy*, og disse vil blive taget til refleksion og brugt som led til at undersøge Regeringens krisehåndtering af COVID-19. På baggrund af dette er projektets vidensmål at skabe en forståelse for befolkningens respons samt den demokratiske respons på Regeringens krisehåndtering, og hvorvidt disse reaktionsmønstre påvirker den demokratiske tillid i Danmark. Der afsluttes med en diskussion om hvorvidt krisehåndtering styrker eller svækker det danske demokrati. I den forbindelse hvilken effekt politisk polarisering og faldende institutionstillid har på apati blandt befolkningen.

Problemformulering

Hvordan legitimerer Regeringen krisehåndteringen af COVID-19 og hvorvidt medfører dette udfordringer for den demokratiske tillid i Danmark?

Arbejdsspørgsmål

1. *Hvilken udvikling gennemgår legitimiteten til Mette Frederiksen på baggrund af pressemøde-talerne fra d. 11.marts 2020 og 4. november 2020?*
2. *Hvilke policyprocesser er udformet under COVID-19, og hvilken reaktion har der været på disse fra henholdsvis befolkningen og oppositionen?*
3. *Hvorledes styrker eller svækker krisehåndteringen det danske demokrati?*

Valg af empiri

Projektet er udarbejdet på baggrund af en bred og omfattende litteratursøgning. Første del af projektet beskriver den danske tillidskultur. Dette kommer til udtryk på baggrund af Mette Frederiksens pressemødetaler og kvantitativ data fra HOPE-project, som er udarbejdet af forskellige professorer. Denne empiri er blevet brugt til at fremhæve den danske tillidskultur

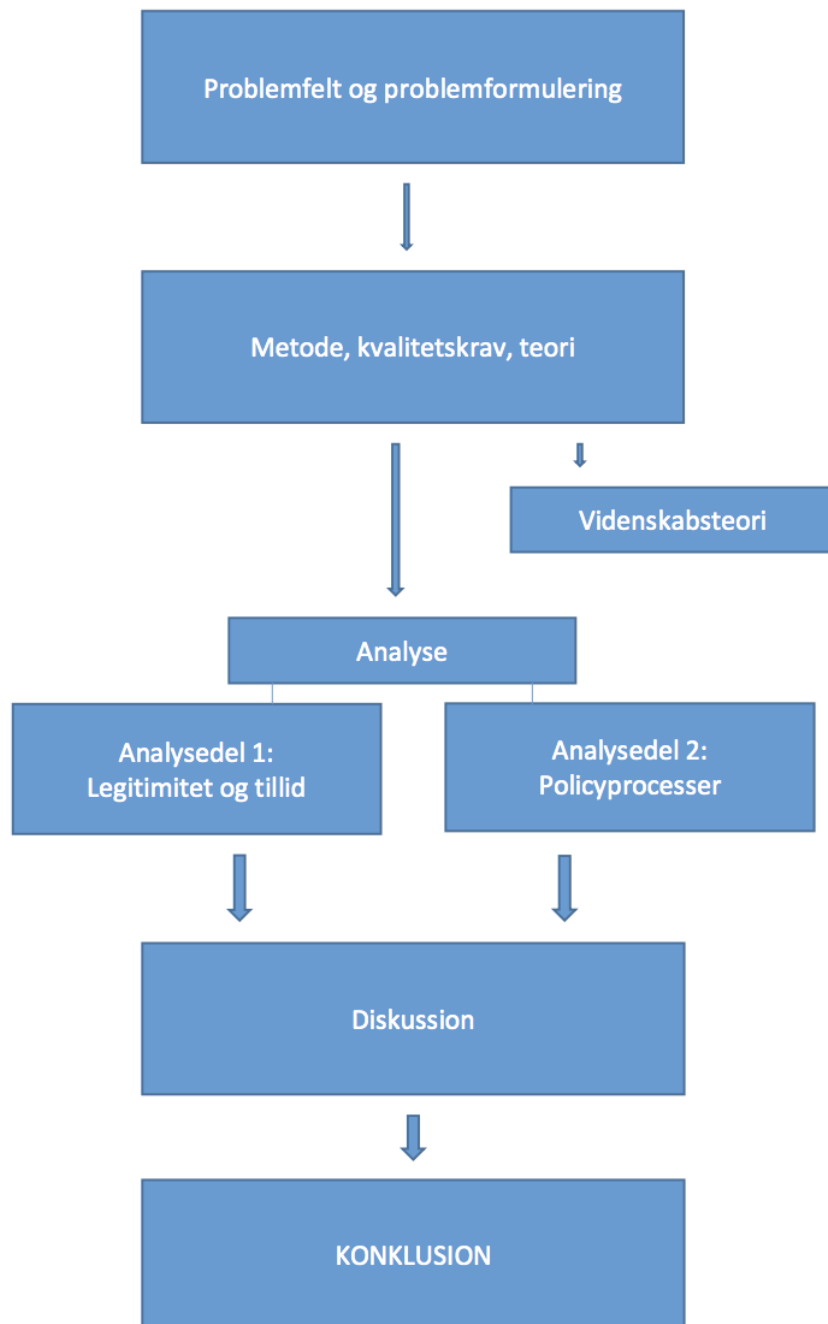
under COVID-19, og har været helt central for at kunne besvare vores problemformulering. Litteratursøgning har givet os et bedre overblik over, hvilken teori vi har ville benytte i projektet. Alle afsnit i projektet er udformet på baggrund af den empiri vi har fundet frem til via litteratursøgningen, samt bøger som *Models of Democracy* af David Held, *Politics* af Andrew Heywood & *De stærke samfund* af Lars Torpe. Vi har været opmærksomme på, at empiriske værker kan være påvirket af forfatterens egen personlige holdning. Vi har dog stadig vurderet vores empiri som værende relevant, og har forholdt os kritisk til vores empiriske grundlag. Vi er derudover vidende om subjektive holdninger i de værker og journalistiske artikler samt citater som er blevet benyttet, b.l.a. citater fra politikere som Kristian Thuelen Dahl, Jakob Ellemann og Alex Vanopslagh.

Afgrænsning

Dette projekt er afgrænset til en vis tidsperiode. Der er blevet udarbejdet en tidslinje (Bilag A). Dog arbejder vi med data der er opstået efter tidslinjen, frem til d. 10 december 2020. Ydermere er der begivenheder der er inddraget på tidslinjen, men som ikke uddybes/bruges yderligere i projektet, dette er udelukkende for at give et konkret helhedsbillede af coronakrisen. Her i projektet er der afgrænset til udelukkende at gøre brug af de pressemødetaler der er blevet afholdt henholdsvis d. 11 marts 2020 og 4. november 2020. Ydermere er der kun inddraget statsminister Mette Frederikssens del af disse pressemøder. Beslutningen om dette er taget på baggrund af det samfundsvidenskabelige perspektiv. I dette projekt er der udelukkende fokus på håndteringen af COVID-19 og hvordan regeringen har handlet, altså en samfundsfagligvinkel. Det vil sige, der er ikke gjort rede for selve virussen/smitten, og hvilke følgesygdomme denne kan medføre - altså det naturvidenskabelige perspektiv er ikke inkluderet i projektet på noget tidspunkt. Ydermere er der i projektet kun taget udgangspunkt i den tillid der hersker fra borgerne til Regeringen, og ikke fra Regeringen til borgerne. Det kan det nævnes, at vi afgrænser os til kun at kigge på håndteringen af COVID-19 lokalt i Danmark. Det eneste sted hvor vi sammenligner med andre lande er kort i analysen, hvor der indgår figurer fra HOPE-projekt. Det har desuden ikke været muligt at inddrage alt hvad der er sket i krisehåndteringen siden denne er startet, idet det ville bliver for omfattende, da det er over lang tid og stadig er i gang.

Projektdesign

Dette afsnit vil redegøre for hvordan projektet er bygget op. Formålet med dette afsnit, er at gøre det mere overskueligt at navigere i projektet, og dermed skabe en bedre læseoplevelse for læseren. Projektet er delt op i hovedafsnit, opsat i en kronologisk rækkefølge og visualiseret i nedenstående figur. Projektets første hovedafsnit er problemformulering samt den dertilhørende problemformulering. Dernæst bliver projektets begrebsafklaring, videnskabelige metoder og anvendt teori præsenteret, samt et videnskabsteoretisk perspektiv. Der bliver derudover også redegjort for hvordan der senere i projektet, vil blive taget stilling til hvordan dette lever op til de satte kvalitetskrav. På baggrund af dette starter analysen, som er opdelt i to dele. Dette er på baggrund af, at der først er fokus på de diskursive virkemidler ved pressemødetalerne og efterfølgende policyprocesser. Til begge analysedele er der udarbejdet tilhørende delkonklusioner, for at skabe en opsamling undervejs, igen, for at skabe en letlæselig tilgang. Analysen fører til en diskussion, hvor der både bliver taget fat i de specifikke hovedpointer i analysen, men også andet empiri vi har fundet i litteratursøgningen, som vi anser relevant. Dette er for at kunne sætte et større perspektiv, og for at inkludere yderligere viden. Sidst er konklusionen, hvor der svares på projektets problemformulering.

Begrebsafklaring

Rule of rescue

Rule of rescue er et udtryk der på dansk oversættes til “at komme de nødstedte til undsætning”. Altså når man står overfor en situation, hvor der er menneskeliv på spil, så bliver alle parametre sat ind for at redde disse (Bilag C).

Legitimitet

Legitimitet defineres som værende befolkningens grad af accept og anerkendelse, af den styreform samt de beslutninger, der bliver truffet i det politiske system. Det vil altså sige, bliver en beslutning oplevet retmæssig af befolkningen, anses denne som værende legitim (Heywood 2019: 80).

Politisk apati

Politisk apati defineres som at befolkningen ikke deltager særlig meget. Dermed manglende evne til at overskue at handle i politik. Det dækker ydermere over spørgsmålet, hvorvidt borgerne er engagerede i de politiske processer. Det er et relevant spørgsmål for politikerne når de vil i dialog med borgerne og anskue hvor deres politiske dagsorden skal sigte (Andersen 2004: 36).

Dislokation

En dislokation opstår ved, at der indtræffer en begivenhed eller et argument, der ikke umiddelbart kan rummes indenfor, eller forklares, via diskursen. Egentlig betyder dislokation “ude af led” (Hansen 2012: 261)

Antagonisme

Antagonisme betyder uforenelige modsætninger og er teoriens overordnede begreb om politiske konflikter. En antagonisme defineres som en diskursiv konflikt, hvor en pol i en modsætning gør det umuligt for den anden pol at være, hvad han eller hun er (Hansen 2012: 261).

Metode

I følgende metodeafsnit præsenteres projektets metodiske overvejelser og de anvendte metoder i den anledning. Ydermere dokumentanalyse, semistrukturerede interviews, data- og metodetriangulering, samt brugen af en mixed methods og til sidst overvejelser omkring kvalitetskrav. Slutteligt valg af metode.

Dokumentanalyse

Dokumentmateriale forekommer i mange former, dette kan både være i form af ren tekst eller en kombination af tekst og billeder, og kan både anvendes i en kvalitativ og kvantitativ form. I dette projekt tages der afsæt i en dokumentanalyse af Mette Frederiksens pressemødetaler d. 11. marts 2020 og 4. november 2020 for at kunne vurdere, hvordan Frederiksen appellerer til danskernes høje tillidskultur samt hvordan policyprocesserne er forløbet. Dokumentanalyse anvendes til at skabe større viden om det givne emne, og den dertilhørende problemstilling (Kristensen og Hussain 2019: 19). Dokumenterne i en dokumentanalyse ses som et medium, i det de skal virke som et spejl af virkeligheden. Derfor er det vigtigt at vurdere i hvilken grad det givne dokument afspejler virkeligheden, herunder om det er på en sandfærdig og dækkende facon. Dette gøres primært ved at forholde sig kildekritisk, samt kritisk over for dokumentets autenticitet, troværdighed, repræsentativitet samt betydning i forhold til den problemstilling der undersøges (Triantafillou 2019: 147). Dokumentanalyse kan siges at danne et grundlag for en konkret analyse, da dokumenter har en permanens, altså en blivende kapacitet, som gør dem unikke i forhold til observationer, interviews eller andre datakilder (Ibid: 149).

Semistrukturerede interview

Interviewet med vores informant, Kjeld Møller Pedersen, er udarbejdet efter det semistrukturerede interview. Det semistrukturerede interview har til formål at dataindsamle indenfor et bestemt emne og dermed give en konkret viden, samt indhente kvalitativ empirisk materiale, til at kunne belyse den givne problemstilling (Poulsen 2019: 97). Et semistruktureret interview er ydermere karakteriseret ved, at interviewerens forbereder en række temaer og forslag til spørgsmål (Ibid: 98). Disse temaer blev lavet før interviewet i forbindelse med en interviewguide, som har taget udgangspunkt i den givne problemstilling (Bilag B). Endvidere er det semistrukturerede interview åben for ændring undervejs, både af spørgsmålenes rækkefølge samt form i interviewet (Ibid: 99). Dette medfører yderligere muligheden for opfølgende samt ikke-forberedte spørgsmål, som kan bidrage til at udvikle dialogen (Ibid: 98). Under interviewet med Kjeld Møller Pedersen blev der benyttet muligheden for at stille uddybende spørgsmål samt ikke-forberedte spørgsmål. Dette fremgår i transskriberingen (Bilag C). Slutteligt skal det nævnes at interviewet kan karakteriseres som et computerstøttet interview, da interviewet foregik på skype grundet COVID-19 (Kvale & Brinkman: 204).

Udvælgelse af informant

Vi har opnået kontakt med Kjeld Møller Pedersen ved at henvende os direkte til ham via hans offentligt tilgængelige e-mail adresse. Vi har valgt at lave et interview med Kjeld Møller Pedersen, da han er professor i sundhedsøkonomi og sundhedspolitik, hvilket er interessant for vores projekt (Bilag C). Dette medfører også at interviewet kan karakteriseres som et eliteinterview, da Kjeld besidder ekspertviden indenfor de givne områder og desuden har arbejdet med stort set alt indenfor sundhedsvæsenet samt skrevet bøger og artikler på området (Bilag C; Kvale & Brinkman: 201). Kjeld Møller Pedersen kan derfor bidrage med viden omkring sundhedskriser og Regeringens håndtering af COVID-19, hvilket var formålet med interviewet. I forhold til forskningsetikken er der angivet et aktivt samtykke fra Kjeld Møller Pedersen, i form af en mundtlig samtykkeerklæring, der er aftalt samt afstemt i begyndelsen af interviewet (Bilag C; Kristensen 2019: 86).

Mixed methods

I dette projekt bliver der benyttet mixed methods i det, der både er benyttet en kvalitativ samt en kvantitativ tilgang.

Den kvalitative metode er benyttet i form af et semistruktureret interview. Som tidligere nævnt har dette til formål at dataindsamle indenfor et bestemt emne og dermed give en konkret viden, samt indhente kvalitativ empirisk materiale, til at kunne belyse den givne problemstilling (Poulsen 2019: 97). Et kendetegn ved kvalitative metoder er ydermere, at disse er non-numeriske. I stedet bruges denne metode oftest til to hovedformål, den ene drejer sig om eksplorative studier, hvor man ikke har meget viden om emnet i forvejen, og den anden hvor man bruger metoden til at komme i dybden med respondentens holdninger, følelser eller motiver mv. (Rasmussen, Østergaard & Andersen 2017: 92).

Den kvantitative metode kommer til udtryk, da der bliver brugt data fra henholdsvis HOPE-project, Trygfonden samt Berlinske. Det er altså sekundær data, da vi ikke har indhentet samt udarbejdet dette materiale (Ejrnæs 2019: 227). Der er flere aspekter inden for sekundær data, hvor det enten er en fordel eller ulempe af benytte sig af disse, kontra at fremstille sin data selv. I dette projekt er det primært *besparelse i tid og penge* samt *høj kvalitet*, der har gjort at valget er faldet på brugen af sekundær kvantitativ data (Ejrnæs 2019: 228). Det er en fordel ved sekundær data at det er tidsbesparende og billigt at gøre brug af, da det meste er offentligt tilgængeligt. Ydermere er høj kvalitet en vigtig faktor for en undersøgelse, og da der i flere tilfælde i dette projektet er ønsket at se på hele den danske befolkning, har sekundær data været relevant, da vi hverken har haft ressourcer, eller tid, til at kunne udføre en valid undersøgelse der spænder repræsentativt.

Der er blevet benyttet mixed methods, da vi har fundet det relevant at skabe et forskningsparadigme med flere forskellige komplementære styrker, hvilket er et hovedargument i mixed methods (Frederiksen et. al. 2014: 12-13).

Metode- og datatriangulering

Vi anvender i dette projekt mixed methods i form af et kvalitativt interview og sekundær kvantitativ data. Vi har valgt at bruge data- og metodetriangulering, da dette understøtter

fordele og ulemper ved begge metoder. Vi har dog primært benyttet kvantitativ data i vores undersøgelse. Vi har i vores litteratursøgning haft fokus på at finde omfattende kvantitativ data, der har kunne beskrive danskernes holdning til Regerings krisehåndtering samt Danmarks tillidskultur før og under COVID-19. I vores litteratursøgning fandt vi flere undersøgelser foretaget af danske politologer fra HOPE-project. Data fra undersøgelseerne vil bl.a. blive trianguleret med kvantitativ data fra trygfonden og Berlingske for at understøtte analysens resultater. Interviewet med Møller Pedersen vil blive trianguleret med udtalelser fra Mette Frederikssens pressemeddelelser samt vores kvantitative data. Vi benytter dermed både metode- og datatriangulering for at understøtte og nuancere vores analyse og diskussions resultater.

Kvalitetskrav

For at kvalitetssikre et projekt er det en vigtig faktor at gøre sig overvejelser omkring validitet og reliabilitet. Validitet henviser til sandheden, rigtigheden samt styrken af et udsagn. Der kan både være tale om en valid slutning eller et validt argument. Begge disse bør være udledt af en række fornuftige, velbegrundet, berettiget, stærke og overbevisende præmisser. Validitet er altså, i samfundsvidenskaberne, hvorvidt en metode undersøger det, som denne påstås at skulle undersøge (Kvale og Brinkmann 2015: 318). Reliabilitet omhandler resultatets konsistens og troværdighed. Reliabilitet benyttes som oftest i relationen til, om hvorvidt et resultat kan reproducere, på andet tidspunkt eller af andre respondenter (Kvale og Brinkmann 2015: 318). Her opstilles der visse krav for at få afklaret om de indsamlede data har en kvalitet, så det er forsvarligt at anvende i en analyse (Møller 2019: 223). Videnskabelig kvalitet handler i bund og grund om, sammenhængen mellem det man ønsker at undersøge, og det man faktisk undersøger (Kristensen og Hussain 2019: 20). I følgende afsnit bliver de to primære aspekter der er benyttet i dette projekt præsenteret, og senere diskuteret og reflekteret over i forbindelse med projektets opståen, og gennem indsamlingen af empiri.

Valg af metode

Projektet gør brug af kvalitativ data ved et eliteinterview med Kjeld Møller Pedersen. Formålet med at benytte primær data, er at der er mulighed for at generere data, der direkte henvender

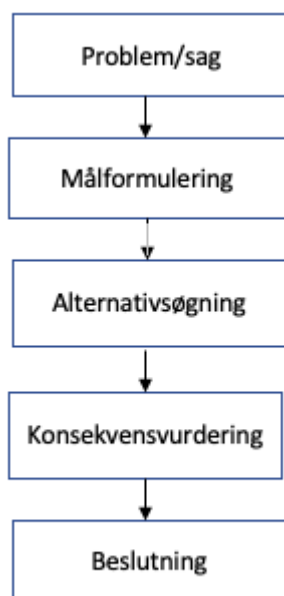
sig til vores problemstilling og arbejds spørgsmål, og som ikke kan findes i sekundær data (Møller 2019: 209). Projektet arbejder også med sekundær data i form af to af Mette Frederiksens pressemødetaler, som bruges til at udarbejde en kvalitativ dokumentanalyse. I dette projekt er der hovedsageligt gjort brug af sekundær data, da vi gennem en omfattende litteratursøgning har fundet gennemarbejdet sekundær data, som kan vise hvilken udvikling tillidskulturen har haft i Danmark gennem flere år, hvilket vi ikke selv har kunne undersøge. Derudover er der fundet sekundær data, som er blevet finansielt støttet med 25 millioner kroner af Carlsbergfondet, og som vi derfor kan formode er mere omfattende end hvis vi selv havde lavet undersøgelsen (Carlsbergfondet 2020). Ved den kvalitative dokumentanalyse af Mette Frederiksens pressemødetaler har vi udvalgt citater, som har kunne vise, hvordan Frederiksen appellerer til legitimitet samt hvordan policyprocessen er forløbet ved tre udvalgte policies under COVID-19. Vi benytter dermed de kvantitative metoder til at undersøge generelle tendenser og se udviklingen i tillidskulturen i Danmark under COVID-19. Derudover bruger vi kvalitativ data til at opnå dyb viden omkring policyprocesser og legitimitet (Jensen & Kvist 2019: 49). I projektet gøres der brug af det forklarende studie. Det forklarende studie er når der undersøges hvordan et eller flere aspekter/variabler påvirker et eller flere andre aspekter/variabler (Ibid: 50). De fleste studier har både forklarende og deskriptive elementer, hvilket også er tilfældet i dette studie. Vi beskriver tillidskulturen i Danmark, men uden at forklare hvordan den høje tillidskultur er forekommet - dette er et udtryk for det deskriptive studie, som undersøger et aspekt uden at forklare sammenhængene. Derefter forklarer og finder vi sammenhænge mellem tillidskulturen og Regeringens legitimitet, som er et udtryk for det forklarende studie. Derudover forklarer vi også policyprocesserne i sammenhæng med tillidskulturen, som igen er et forklarende studie (Ibid: 50).

Teori

I dette teoriafsnit, vil der blive redegjort for den rationelle beslutningsmodel den parlamentariske styringskæde, David Eastons model, definition af tillid ifølge Lars Torpe samt demokratiformer af David Held.

Direkte magt - Den rationelle beslutningsmodel

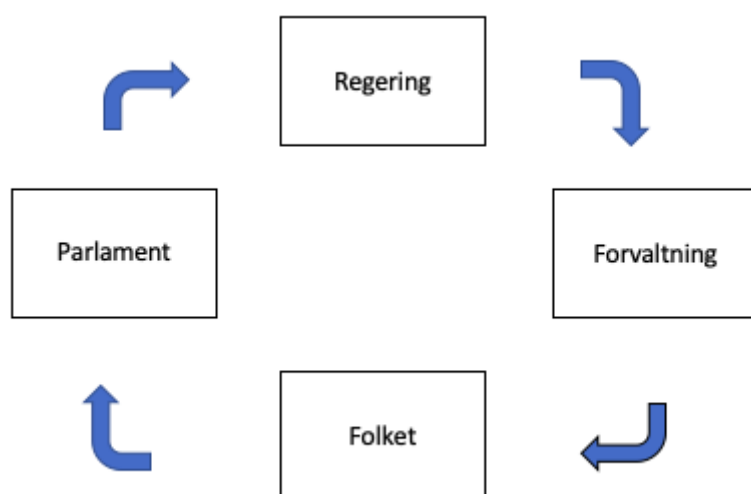
Den rationelle beslutningsmodel, som vist nedenfor, afbilder beslutningsprocessen som en kobling mellem problem og beslutning (Christensen og Jensen 2018: 31). Denne kobling foregår som en række faser illustreret i figuren: målformulering, alternativsøgning, konsekvensvurdering og beslutning. Magtudøvelsen finder sted i disse processer. I målformuleringsfasen fastlægges mål og interesser som skal varetages i beslutningsprocessen på baggrund af sagen. I alternativsøgningsfasen vurderes alternative løsninger som er mulige baseret på ressourcer som tid og penge, og i konsekvensvurderingsfasen sammenholdes alternative løsninger med mål, hvorefter beslutningen kan træffes. Beslutningsprocessen er afgørende for at analysere magten i forhold til hvilke interesser og mål der bliver vedtaget. Målene fastlægger de vurderingskriterier, som skal anvendes i vurderingen af alternative løsningsmuligheder. I denne magtforståelse anvendes Robert Dahl's formulering: "Når A kan få B til at gøre noget, som B ellers ikke ville have gjort". At udøve magt handler om strategi, tid og sted, hierarki og eventuelt inddragelse af andre aktører, som kan påvirke beslutningsprocessen (Christensen og Jensen 2018: 31-34).

Den parlamentariske styringskæde

Den parlamentariske styringskæde er udarbejdet af politologen Johan P. Olsen, ud fra de fire hovedtræk som nedenstående figur illustrerer - Folket vælger parlamentet, der udpeger regeringen, som styrer administrationen, som styrer folket (Bogason et. al. 2019: 99-100). Grundlaget for denne model er det suveræne folk som gennem demokratiske og frie valg vælger deres politiske repræsentanter, og som frit kan udtrykke deres holdninger og meninger. Folket vælger den lovgivende forsamling, der fastlægger de grundlæggende regler for samfundet samt vedtager lovgivning. Derudover sikrer den lovgivende forsamling procedurer til at kontrollere regeringsmagten. Beslutninger i parlamentet bliver taget på baggrund af et flertalsprincip og fri meningsudveksling.

Det tredje element i modellen er den udøvende magt, som er regeringen. De leder forvaltningen, forbereder lovforslag til parlamentet og implementerer lovgivning. Regeringen arbejder under statsministerens ledelse, og den enkelte minister skal følge flertallet. Det fjerde og sidste element er forvaltningen, som er hvor ministrene er chefer og har ansvaret for implementering af lovgivning. Den parlamentariske styringskæde nævner ikke den dømmende magt eller mere specifikt en grundlov, på trods af dette er begge en forudsætning for en optimal demokratisk parlamentarisk styringskæde. Derudover kan aktører uden for styringskæden have stor magt og påvirke beslutningsprocesserne, heriblandt medierne og embedsværket (Bogason et. al. 2019: 100-101).

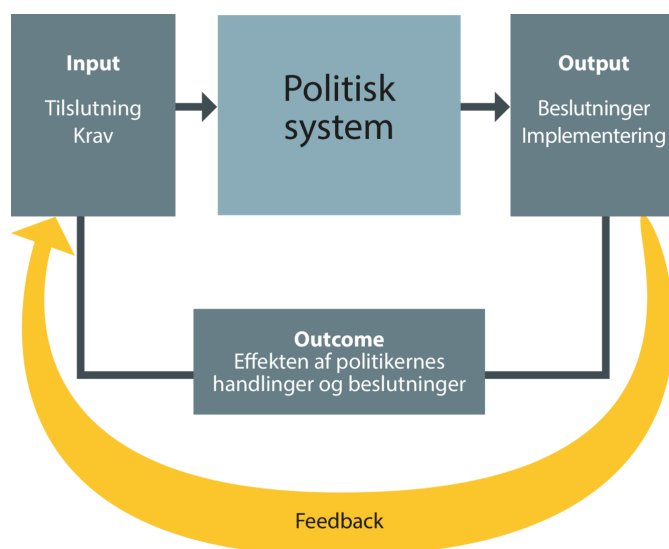

David Easton

I forhold til industrialiseringen af politik, magt og demokrati kan disse analyseres ud fra David Eastons begreb om det politiske system, som har til formål at belyse relationerne mellem de demokratiske policy samt dets omgivelser. Dette illustreres i nedenstående figur (Systime 2020) David Easton beskriver hvordan staten ikke kan reduceres til en undertrykkende autoritet, idet den er responsiv overfor befolkningens og omverdens ønsker (Bogason et. al. 2019: 15). Easton påviser hvordan det politiske system modtager inputs fra befolkningen - dette er både i form af krav, ønsker, opbakning og ønsker om støtte (politics).

Efterfølgende omsætter det politiske system, gennem komplekse politisk og administrative processer, dette input til et output, som kommer til udtryk i form af love, regler og offentlige løsninger (policy).

Herfra evaluerer befolkningen effekten af det givne output, og giver løbende feedback på løsningerne på det politiske system, og på baggrund af dette bliver der skabt et nyt output (Bogason et. al. 2019: 15). David Eastons begreb hjælper altså til at forstå, hvordan et polity omsætter input til output, og efterfølgende sikrer feedback på resultaterne.

Tillid

Tillid er sammenhængskraften i et samfund hvor både frihed og orden bestræbes. Det betyder at vi påtager os de forpligtelser, der er nødvendige for at holde samfundet sammen. Det bygger

dermed broen mellem retten til det frie valg og forpligtelsen til at holde samfundet sammen. Hvis tillid bliver generaliseret vil den omfatte individer man ikke kender, og dermed gøre tillid til et nøgleelement i social sammenhængskraft og social solidaritet, som kan beskrive sammenhængskraften og forpligtelserne mellem forskellige medlemmer i en enhed. Enhederne kan spænde mellem en lille gruppe til en hel nation. Danmark er kendetegnet ved at have høj social tillid (Torpe 2013: 24-26).

Generaliseret tillid

Generaliseret tillid udspringer af social tillid, som er tillid til andre mennesker. Generaliseret tillid beskriver den tillid man har til komplet fremmede mennesker. Tilliden hviler dermed på et mere abstrakt grundlag, men går fra person til person på tværs af samfundet (Ibid: 25). Generaliseret tillid kan både udspringe af informationer eller erfaringer om “den anden” eller en moralsk holdning hos tillidsgiveren selv. Det kan derudover også nemmere forekomme hos ressourcepersoner, som er personer med høje ressourcer, f.eks. økonomisk stabilitet, uddannelse og sundhed (Ibid: 29-30). Generaliseret tillid kommer i Danmark bl.a. til udtryk, når danskere stiller kartofler og grøntsager ud til vejen og beder folk om selv at tage og betale for varerne, eller frit stiller barnevogne i offentlige rum uden konstant opsyn (Ibid: 34).

Institutionstillid

Institutionstillid forekommer når tillid går på langs af samfundet og retter sig mod de institutioner, vi er omgivet af (Torpe 2013: 26). Institutionstillid er vigtigt for samfundets sammenhængskraft, da mistillid til de bærende institutioner som parlament, administration, politi og domstole vil svække borgeres lovlighed og i værste tilfælde fører til anarki (Ibid: 27). Ligesom generaliseret tillid kan institutionstillid udspringe af forventninger, erfaringer og morale. Hvis en dansker brækker benet, stoler de på at få en god behandling på baggrund af de forventninger eller erfaringer de har med det danske sundhedssystem, på trods af ikke at kende den læge, der skal foretage operationen. En dansker ville højst sandsynligt være mere usikker, hvis operationen skulle foretages i et andet land. Institutioner er forankret i regler, procedurer og roller med dertil knyttende meninger og forestillinger om institutionens formål. Derfor udspringer institutionstillid ud fra de roller personer påtager sig indenfor institutionerne, f.eks. har man tillid til rollen “politiker”, hvis man har tillid til institutionen parlamentet, og denne

tillid udspringer ikke på baggrund af politikerens som individ, men snarere rollen som politiker (Ibid: 36). Institutioner har magt, og derfor kan for meget institutionstillid godt opfattes som dårligt, og derfor er det centralt i et liberalt demokrati at borgerne har mulighed for at være kritiske over for disse institutioner (Ibid: 37). Institutionstillid kan blive udfordret, hvis befolkningen bliver gjort opmærksomme gennem f.eks. mediedækning, at der er forekommet misbrug eller omsorgssvigt i institutionerne. Tillid stikker dybere end utilfredshed, da det er muligt at være utilfreds med en institution, men stadig have tillid til den. Længerevarende utilfredshed kan dog føre til mistillid til institutionerne, da der kan opstå mistillid til hvorvidt de kan opfylde deres formål eller om der forekommer magtmisbrug. Det kan være svært at måle forskellen på mistillid og utilfredshed, da personer i undersøgelser kan forveksle deres egen utilfredshed med en institution med hvorvidt de har tillid til den, og derfor skal man tage den slags undersøgelser med et gran salt (Ibid: 38).

Demokratiformer

Demokrati er en institutionel styreform, der kan legitimerer politiske ledere samt politiske beslutninger (Held 2006: 155). Demokratisk legitimitet opnås ved deltagelse, hovedsageligt ved mulighed for at stemme. Deltagelse er derfor helt centralt i et demokratisk samfund. Selvom befolkningen ikke er direkte aktører i policyprocesser har de indflydelse på hvilke politikere, der skal repræsentere dem og samtidigt har befolkningen demokratisk ret til at vise utilfredshed ved politiske forsamlinger, udvalg eller ved at demonstrere. Et andet vigtigt element ved et demokratisk styre er at rivaliserende interesser og partier forhandler og indgår i kompromiser. Dette sikrer nemlig at fordelingen af magt er fordelt på både parlamentet og Regeringen. Det tredje element er feedback mekanismen, hvor befolkning og opposition har mulighed for at give ny input og reagere på output. Dette er med til at sikre politisk stabilitet, som betyder at befolkningen gennem det demokratiske politiske system er sikret basale friheds- og velfærdsrettigheder (Heywood 2019: 85-86).

Demokrati-diskussionen i Danmark bringer to navne op, henholdsvis teologen Hal Koch som udgav *Hvad er demokrati?* i 1945 og juristen Alf Ross der skrev *Hvorfor demokrati?* i 1946. De to bøger fremhæver to forskellige syn og opfattelsen af demokratiet.

Hal Koch mener at demokratiet er en livsform hvor samtalen er i centrum. Alle parter skal være åbne for at lytte, forstå, tage ved lære og sætte det i sammenhæng. Demokratiet, ifølge Koch, er ikke et system eller en teori. Det er et sindelag og en livsform, som langsomt udvikler sig (Koch 1960: 55). Koch mener, at det er en forhindring hvis flertallet blot lader som om at de diskuterer tingene, før de trumfer sin egen mening igennem. Koch appellerer derfor i høj grad til hvad han kalder frugtbart møde og oprigtig debat, som skal forstås som åbenhed og forståelse i dialogen (Ibid: 17-21).

Alf Ross har et anderledes syn. Han mener at demokratiet primært er en styreform, hvor friheden er i centrum. Demokratiet bestemmer ikke hvad mennesker skal mene, og derfor handler det ikke om at finde sandheden (Ross 1967: 132). Ross fokuserer i modsætning til Koch på flertalsprincippet, og at dette i sidste ende altid er afgørende. Dog er demokratiet en formel procedure, der giver muligheden for at alle interesser kan komme på tale og potentielt opnå politisk magt. Dog mener Ross at flertallet kun har ret til at træffe beslutninger i en begrænset periode. Derfor er frihedsrettigheder og retssikkerhed vigtige principper for Ross (Ibid: 153). Disse demokratisyn af Koch og Ross' lægger op til David Helds antagelser om deltagelses- og beskyttelsesdemokrati.

Deltagelsesdemokrati fokuserer på vigtigheden af befolkningen og deres involvering i de politiske processer. Dette vil medføre menneskelig udvikling, optimere politisk effektivitet, øge befolkningens individuelle interesse for samfundsproblemer og evne til at medvirke interesseret i den politiske debat. Generelt hvis befolkningen føler de har mulighed for at have en påvirkning på den politiske proces, er de mere tilbøjelige til at acceptere politiske beslutninger som legitime. Et deltagelsesdemokrati fungerer bedst hvis de politiske beslutninger er transparente, så befolkningen er velinformeret og dermed kan tage velovervejede valg (Held 2006: 226-229). Hal Koch er stor fortaler for åben dialog, hvor alle parter bliver hørt. Dette stemmer overens med deltagelsesdemokrati, hvor alle borgere har mulighed for at have en stemme i debatten, og de politiske partier lytter til deres stemme. Han understreger også hvor vigtig sandfærdig samtale og et transparent system er for at opnå et bedre samfund for alle. Alf Ross fremhæver at flertalsprincippet er centralt i styreformen demokrati, og er derfor også tilhænger af at alle har mulighed for at stemme. Befolkningen bør dog kun stemme på en politisk repræsentant, som derefter kan tage de politiske beslutninger. Dette stemmer i højere grad overens med et beskyttelsesdemokrati, hvor borgerne stemmer på

politiske repræsentanter. Deres vigtigste opgave er at sikre borgernes frihedsrettigheder samt sikre at befolkningens politiske interesser bliver diskuteret. Borgerne har mulighed for at holde politikerne ansvarlige ved regelmæssige valg. Magten skal være fordelt mellem de tre vigtige institutioner: Parlamentet (Folketinget), Regeringen og domstolen (Held 2006: 90).

Valg af teori

Vores teoretiske afsnit samt empiriske materiale udgør fundamentet for analysen og diskussionen i projektet. Første del af vores analyse tager udgangspunkt i Danmarks tillidskultur, hvor vi analyserer generaliseret tillid samt institutionstillid, for at opnå bedre forståelse for hvordan Mette Frederiksen appellerer til legitimitet. Endvidere hvilke demokratiformer Mette Frederiksen appellerer til i pressemødetalerne. Anden del af analysen fokuserer på tre policyprocesser, hvor Easton-modellen og den rationelle beslutningsmodel benyttes til at analysere de forskellige policyfaser. Den parlamentariske styringskæde bruges til at fastlægge de demokratiske politiske institutioner i Danmark, og forstå magtfordelingen i Danmark. Dette leder til diskussionen, hvor de demokratiske processer under COVID-19 vil blive diskuteret under. Ydermere diskuteres der hvorvidt krisehåndteringen af COVID-19 har medført en politisk og demokratisk krise.

Videnskabsteori

I forhold til den videnskabsteoretiske tilgang, tager dette projekt udgangspunkt i kritisk realisme samt diskursteori.

Kritisk realisme kan siges at være et modsvar på positivismen, og tager dermed afstand fra dennes ideal om et universelt verdenssyn (Buch-Hansen og Nielsen 2012: 277). Indenfor kritisk realisme er der tale om tre forbehold. Den ene, *det empiriske domæne*, tager udgangspunkt i at verden er kompleks, og at denne opfattes i forskellige henseende og i forhold til forskellige personlige holdninger. Den anden er, *det faktiske domæne* - dette består af alle de fænomener, der eksisterer samt alle de begivenheder der finder sted, uanset om de bliver erfaret eller ej. Ydermere er der et tredje domæne, *det dybe domæne*, som består af strukturer

og mekanismer, der ikke understøtter og forårsager begivenheder samt fænomener inden for det faktiske domæne. Det empiriske domæne har altså at gøre med de menneskelige sanser, hvor de to andre domæner primært har med videnskabens objekter at gøre (Buch-Hansen og Nielsen 2012: 281-282). Tilgangen stiller spørgsmålstejn ved hvorfor vi ikke kan se verden helt, og hvorfor verden ser anderledes ud. Det besvares ved at beskrive at vores fysiske egenskaber er forskellige, og at vi løser problemer ved at gøre lidt at det hele, idet vi både observerer og tænker rationelt. Altså mønstre og konkrete hændelser kan beskrives via induktion, det vil sige, at observere det umiddelbare, hvorimod mekanismerne stadig forekommer abstrakte.

Formålet med den diskursive vidensproduktionen er dog ikke at producere objektiv sand viden, men at problematisere den viden, der hævder at være, eller som fremstår som sand og objektiv. Omdrejningspunktet er derfor ikke kriterierne for vidensproduktionen, i en videnskabsteoretisk diskussion, som ellers må antages at kunne lede frem til sandheder om sociale fænomener. Derimod er dette, at kunne diskutere begreber og analysestrategier, for at kunne sætte spørgsmålstejn ved de forskellige aktører, herunder sandheder, som samfundet handler ud fra (Ibid: 233).

Som udgangspunkt er der fire centrale pointer, som ofte går igen hos de fleste diskursanalytikere. For det første; diskursbegrebet peger på at fakta aldrig fremstår rent, men derimod altid er givet en form for specifik betydning, ved at være indskrevet i en konkret diskurs. Ydermere peger begrebet på, at betydninger kan ændres, og i den forbindelse at sociale forhold kan formes forskelligt, alt efter den diskursive sammenhæng. Dette er også kaldet for *perspektivisme*, og antager at der altid er mulighed for, at forskellige perspektiver medfører en forskellig opfattelse. Som tredje pointe, er der en form for *strukturalisme*, da diskursanalyser påpeger, at det ikke er intentionerne hos det enkelte individ, der afgør hvad man siger og gør. Derimod er det de bredere relationer og sammenhænge, man er i på det givne tidspunkt. Sidst, diskurs gør en forskel. Dette er ikke kun rent retorisk, men at diskursive formninger har konkrete effekter (Ibid: 235).

Videnskabsteori i projektet

Vi forholder os til kritisk realisme, fordi vores mål for at besvare vores problemformulering er at komme i dybden. Vi undersøger det dybe domæne, som er afgørende for at vi er i stand til

at forklare hvordan krisehåndteringen påvirker befolkningen og demokratiet. Vi har fokus på hvilke aktører der påvirker problemstillingen, hvilke strukturer de opererer indenfor, samt hvilken diskurs der er fremtrædende i feltet. Dette kan vi se i analysen, da vi forholder os kritisk til Regeringen, befolkningen og oppositionen. Vores teorivalg, henholdsvis *Den parlamentariske styringskæde*, *Easton Modellen*, *Den rationelle beslutningsmodel*, *demokratiformer* og *tillidsformer* bærer alle præg af kritisk realisme, da disse baner vejen for at forstå de underliggende strukturer der gør det muligt at gå i dybden i analysen. Ydermere arbejder man i kritisk realisme ud fra et problemfelt der både har en forhistorie samt aktuel kontekst (Buch-Hansen og Nielsen 2012: 306-307). Dette er tilfældet i vores projekt, idet det politiske system i Danmark ikke er opstået i forbindelse med krisehåndteringen af COVID-19. Ydermere er en optik indenfor kritisk realisme, at man i forlængelse af en problemformulering forklarer og kritiserer f.eks. kriser (Ibid 2012: 307). I forhold til at der bliver benyttet kvantitativ data i projektet, stemmer det ikke umiddelbart overens med den kritiske realistiske tilgang. Dette er på baggrund af, at den kvantitative data primært påpeger meningsmålinger fra den danske befolkning, og kritisk realisme mener, at den sociale verden er et åbent system, og at mekanismer er konstant varierende.

I forhold til epistemologi og ontologi, er der indenfor kritisk realisme tale om den intransitive og den transitive dimension. Vi undersøger primært det dybe domæne i projektet, da vi analyserer legitimitet og policyprocesser på baggrund af strukturer og mekanismer, som tillidskultur og det demokratiske system. Ydermere er der i projektet taget højde for at epistemologien i kritisk realisme omhandler den transitive dimension, hvilket tager hold i at videnskabens råmateriale er, at allerede frembragt viden er et uundværligt middel til at producere ny viden (Ibid 2012: 280-281). Vi prøver dermed i projektet at komme dette problem til livs, ved at inddrage citater fra både Regeringen og oppositionen samtidig ved brug af datatriangulering.

Diskursteori kommer til udtryk i form af at Mette Frederiksens pressemødetaler bliver benyttet i analysen. Det ses i forbindelse med at "*fokus er på betydningsdannelsen, på diskurser og italesættelser snarere end på virkeligheden, som den er*" (Juul & Pedersen 2012B: 406), i og med legitimeringen af krisehåndteringen er en del af projektets overordnede fokus samt problemstilling. Altså, hvordan modtager befolkningen de informationer Mette Frederiksen kommer med i sine pressemødetaler, på baggrund af hendes diskursive tilgang. Dette bliver benyttet i projektet, da der bliver set nøje på de handlinger Regeringen foretager sig i

forbindelse med krisehåndteringen. Mette Frederiksen konstruerer diskursivt, krisen som værende alvorlig, og noget vi bør handle på. Dette betyder at hun kan sætte dagsordenen og indføre indgribende restriktioner, som påvirker hele befolkningen. På baggrund af dette fremhæver hun at denne alvorlige krise kræver handling. I og med at diskurser kan siges at være bestemte måder at forstå samt tale om verden på, er det primært denne tilgang, der har været overvejet i forhold til kvantitativ data. Dette kan argumenteres for, i det data er udarbejdet ud fra målinger på tillid som følge af den diskurs, der er blevet benyttet fra Regeringens side. I forhold til ontologi og epistemologi, er der en form for omvending af forholdet mellem disse i diskursteori. *“Ontologien forsvinder ikke, men epistemologien har forrang”* (Ibid 2012: 236). I dette projekt prøver vi at fastlægge diskurstænkning ved policyanalyse. Policyanalysen er en vej til at fastlægge en diskurs - altså hvilken diskurs indgår der i Mette Frederiksens tale.

Analyse

“Epidemier kan både underminere statskapacitet og - legitimitet samt øge ulighederne, ligesom det helt omvendt kan sætte skub i en mere progressiv udvikling.” (Kongshøj 2020: 13). Vi finder dette citat interessant og opstiller vores analyse efter, at undersøge udviklingen i tillid og hvad policyprocesserne gennemgår i krisen. Den første del, vil tage udgangspunkt i de to udvalgte pressemødetaler, henholdsvis 11. marts talen og 4. november talen. Der vil i denne forbindelse blive undersøgt, hvordan statsminister Mette Frederiksen appellerer til legitimitet og hvilken udvikling legitimiteten gennemgår i krisehåndteringen af COVID-19 ved hjælp af empiri fra 11. marts 2020 til 10. december 2020. Der vil blive gjort brug af begrebet *rule of rescue*, for at skabe et billede af reaktionsmønsteret i krisehåndteringen i Danmark. Endvidere vil Lars Torpes definition af institutionstillid og generaliseret tillid blive brugt i begge taler til at se udviklingen i tillid. Ligeledes vil der blive analyseret hvilke demokratiformer, henholdsvis deltagelsesdemokrati og beskyttelsesdemokrati, der kommer til udtryk i disse pressemødetaler. I anden analysedel vil en policyanalyse blive benyttet. Der tages udgangspunkt i tre policies, som alle har spillet en væsentlig rolle i tiden hvor krisehåndteringen af COVID-19 har været et fokus for Regeringen. Den første policy er nedlukningen af Danmark d. 11 marts 2020, den anden er påbuddet om brugen af mundbind i det offentlige rum, og den sidste policy er sagen om de danske minkfarme - dertil aflivningen af alle mink, og dermed udryddelsen af et erhverv. Udover at policyprocesserne er analyseret ud fra David Eastons model med input, politiske

system, output og feedback, er der ydermere inddraget elementer fra den rationelle beslutningsmodel. Disse elementer kommer til udtryk i form af alternativsøgningsfasen, konsekvensvurderingsfasen samt målformuleringen.

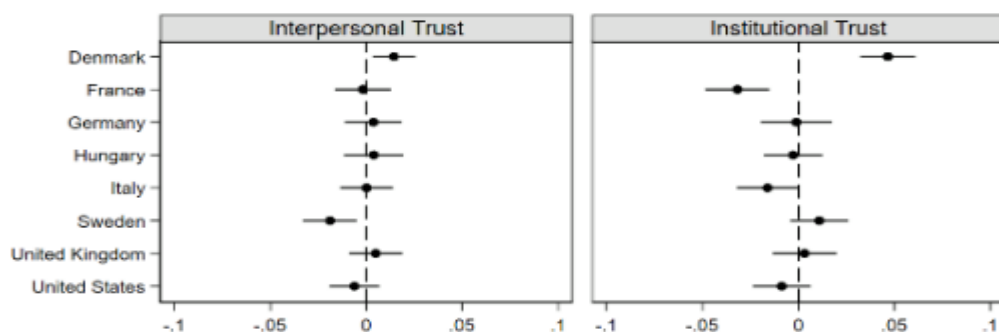
Pressemødetaler

Nedlukningen d. 11 marts

“Det, jeg vil sige her i aften, vil få store konsekvenser for alle danskere” (Bilag D). Sådan startede Mette Frederiksen ud, inden Danmarks nedlukning blev annonceret til befolkningen. Frederiksen udtalte desuden, at de restriktioner og henstillinger som Regeringen og myndighederne bad befolkningen om at følge, var meget indgribende (Bilag D). Derfor kan det antages, at sådan en indgribning i samfundet kræver opbakning fra befolkningen i form af tillid til Regeringen og politikerne. Derfor er det relevant at undersøge, hvordan Frederiksen appellerer til legitimitet i hendes taler. Frederiksen begrundede nedlukningen med *“Vi har som myndigheder, borgere og som land lige nu én opgave, der er vigtigere end alle andre: Vi skal undgå, at for mange bliver smittet på én gang.”* (Bilag D). Frederiksen mener desuden, at der er et andet vigtigt punkt i at undgå smitte: *“Jeg vil igen understrege, at vi har en meget stor forpligtelse til især at hjælpe de svageste i vores samfund, de mest sårbare, mennesker med kroniske sygdomme, kræftpatienter, de ældre.”* (Bilag D). På baggrund af disse to udtalelser, kan det antages at Frederiksen prioriterer *rule of rescue*. Det nævner Kjeld Møller Pedersen også som en del af Frederiksens krisehåndtering: *“De har karakter af at komme de nødstedte til undsætning. Det er en katastrofesituation, og vi skal hjælpe dem her og nu, så skal vi ikke sætte os ned og regne på det, hvilket i øvrigt er korrekt.”* (Bilag C). Det vil sige, at Frederiksen prioriterer at redde menneskeliv frem for eksempelvis at vedligeholde folk på arbejdspladsen. Mette Frederiksen argumenterer i denne sammenhæng også for at Danmark ikke skal ende som Italien (Bilag D). Dette kan ses som en dislokation, da Danmark og Italien har forskellige befolkningsstrukturer. COVID-19 har haft så store konsekvenser for Italien pga. deres høje andel af borgere, der ligger i risikogruppen, da over to millioner af italienerne er over 85 år gamle (TV2 2020). Dermed bliver der skabt et større skræmmebillede på baggrund af Italiens høje dødelighed forårsaget af COVID-19, end sandheden muligvis vil være for det danske samfund. Dette melder Kjeld Møller Pedersen sig også enig i: *“det hang jo sammen med en*

misforståelse af karakteren af sygdommen, for altså jeg har jo hørt omtale i pressen og i tv og så videre, hvor journalisterne de taler om “denne dødelige virus”[...] Den er fandenme ikke ret meget dødelig end en influenza.” (Bilag C).

Ved Frederiksens krisehåndtering, som bærer præg af *rule of rescue*, tilsidesættes økonomiske interesser for at undgå dødsfald og et belastet sundhedssystem. Det ses også ved, at alle offentlige ansatte, som ikke varetager kritiske funktioner, sendes hjem. Ydermere opfordrer Frederiksen private arbejdspladser til at deres ansatte skal arbejde så meget hjemmefra som muligt (Bilag D). Herved appellerer Frederiksen i høj grad til *institutionstillid*, da hun ønsker opbakning og tillid til hendes og Regeringens tiltag og henstillinger. Et internationalt forskningsprojekt fra HOPE-project, støttet af Carlsbergfondet, udarbejdet mellem 13. marts 2020 til 13. maj 2020, undersøger tillid under COVID-19. I den anledning er der udarbejdet en figur der sammenligner graden af institutionstillid i otte demokratiske lande - under “institutionel trust”. Henholdsvis Danmark, Frankrig, Tyskland, Ungarn, Italien, Sverige, England og USA. Respondenterne er blevet spurgt: *On a scale from 1-10, how much confidence do you personally have in the government?* (Jørgensen, Bor & Petersen 2020: 12).

Det ses på figuren at der er taget udgangspunkt i et interval fra -1 til 1, hvor -1 er lav institutionstillid og 1 er høj institutionstillid. I midten af intervallet ved punktet 0 er medianen. Danmark har en placering på 0,5 hvilket er den suverænt højeste placering ud af de otte lande der er undersøgt, efterfulgt af Sverige på 0,2. Derfor kan der argumenteres for, at Frederiksens appel til Danmarks borgere i pressemødet d. 11. marts 2020 har vist sig at være med til at holde på den høje tillidskultur under den tidlige fase af krisehåndtering af COVID-19. Dette var dog også gældende før COVID-19 (Torpe 2013: 26). Ydermere har Trygfonden også undersøgt danskernes holdning til “*Man kan i almindelighed stole på, at vores politiske ledere træffer de rigtige beslutninger for landet*”. Undersøgelsen er baseret på 1020 borgere over 17 år, der har

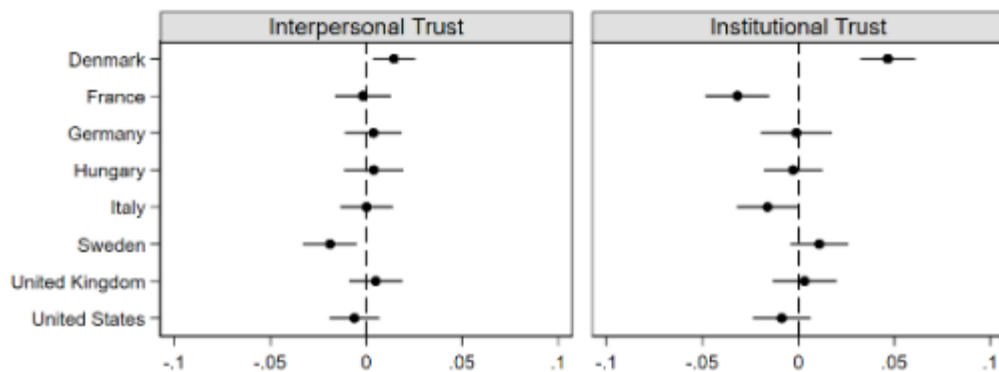
svaret på 86 COVID-19 relateret spørgsmål kort efter nedlukningen mellem d. 18. og 20. marts 2020 (Trygfonden 2020).

Man kan i almindelighed stole på, at vores politiske ledere træffer de rigtige beslutninger for landet	Procent af besvarelser
Helt enig, Delvis enig	83 %
Hverken enig eller uenig	8 %
Delvis uenig, Helt uenig	9 %
Ved ikke	1 %
Total	100 %

Hertil svarer 83% af de adspurgte at de er helt enige eller delvist enige i, at man i almindelighed kan stole på, at de politiske ledere træffer de rigtige beslutning for Danmark. På baggrund af dette kan det igen antages, at Frederiksen har haft succes med at vedligeholde danskernes høje institutionstillid og dermed en høj grad af legitimitet i den tidlige fase af krisehåndteringen af COVID-19.

Borgernes tillid til Regeringen er en ting. En anden ting er borgernes tillid til hinanden. Frederiksen udtaler derfor: *“Det kan kun lykkes, hvis alle gør det sammen. Alles adfærd bliver afgørende. Vi må alle sammen være klar over situationens alvor.”* (Bilag D). Her appelleres til *generaliseret tillid* for at inddæmme COVID-19 smittespredningen, da denne omhandler borgernes tillid og adfærd mellem hinanden. Det ses også ved udtalelsen: *“Alle, der er raske, har et kæmpe ansvar for de mest udsatte.”* (Bilag D). En anden måde hvorpå Mette Frederiksen appellerer til generaliseret tillid, er ved at fokusere på et bestemt begreb: *“Vi får brug for samfundssind. Vi får brug for hjælpsomhed. [...] alle, der indtil nu har vist, at det er præcis det, vi har i Danmark – samfundssind.”* (Bilag D). Ordet samfundssind blev tydeligt betonet med henblik på at opfordre til generaliseret tillid, da samfundssind b.la. hæfter sig til befolkningens adfærd i forbindelse med henstillingerne om eksempelvis at holde afstand og bruge håndsprit. Det internationale forskningsprojekt fra HOPE-project undersøger tillid under

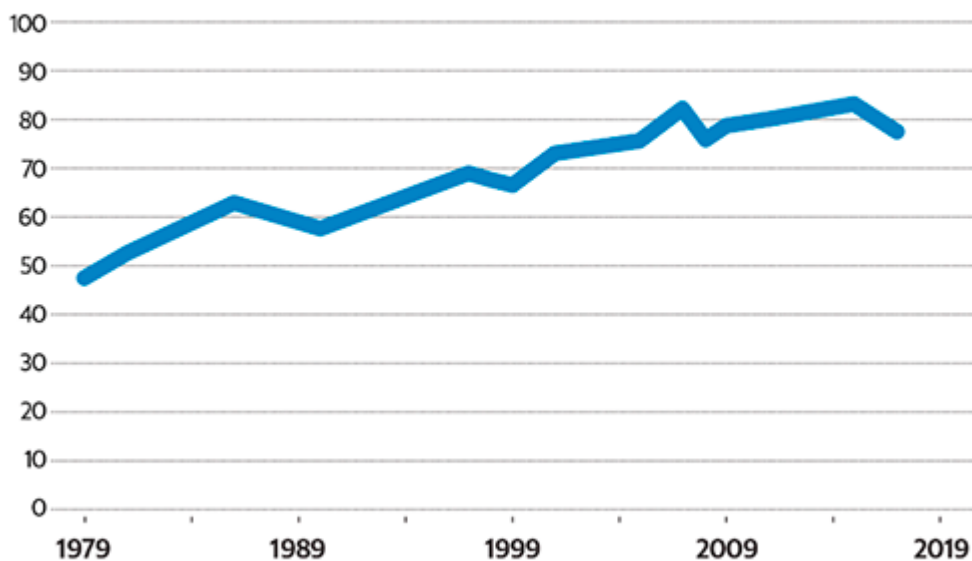
COVID-19. I den anledning er der udarbejdet en figur der sammenligner graden af generaliseret tillid i otte demokratiske lande - under "interpersonal trust". Henholdsvis Danmark, Frankrig, Tyskland, Ungarn, Italien, Sverige, England og USA. Respondenterne er blevet spurgt om de tror på at: *most people by and large are to be trusted* (Jørgensen, Bor & Petersen 2020: 12).

Det ses på figuren at Danmark har en placering på 0,2, hvilket er den højeste placering ud af de otte lande der er undersøgt. Efterfølgende kommer Tyskland, Ungarn og England med samme placering på 0,1. Derfor kan der igen argumenteres for, at Frederikssens appel til Danmarks borgere i pressemødet d. 11. marts 2020 har vist sig at være med til at vedligeholde den høje tillidskultur under den tidlige fase af krisehåndtering af COVID-19. Derfor er det væsentligt at fremvise, at danskerne i forvejen havde en høj grad af generaliseret tillid. Dette kommer til udtryk i en graf udarbejdet af European Values Study, der viser udviklingen i generaliseret tillid fra 1979 frem til 2019 (Københavns Universitet 2019).

Danskernes tillid er tårnhøj

Andel i pct., der svarer, at de fleste mennesker er til at stole på, 1979-2017.

Berlingske Grafik / Kilde: Politiske værdier i Danmark, European Values Study, m.fl.

Grafen viser en procentdel af respondenter der har svaret, at de fleste mennesker er til at stole på. Ydermere viser grafen en generel progressiv udvikling med små udsving undervejs, b.l.a. under finanskrisen og flygtningekrisen. Fra 2009-2017 har procentdelen været relativ stabil på omkring de 75-85%, hvilket kan anses som værende høj. På baggrund af dette kan det igen antages, at Frederiksen har haft succes med at vedligeholde danskernes høje generaliserede tillid og dermed en høj grad af legitimitet i den tidlige fase af krisehåndteringen af COVID-19.

Frederiksen henvender sig i høj grad til befolkningen i talen d. 11. marts 2020. Det ses også ved brug af ordene “vi”, “alle”, “vores”, “sammen”, “hinanden” og “samfundssind” (Bilag D). Brugen af disse ord er også et udtryk for, at Frederiksen appellerer til deltagelsesdemokrati. Det ses også da Frederiksen annoncerer at alle skoler og dagtilbud lukker og efterfølgende udtaler: “Jeg vil opfordre familierne til allerede nu at tale om, hvad der kan lade sig gøre. Om far og mor kan møde forskudt. Om naboer, venner, familie kan passe. Vi bliver nødt til at hjælpe hinanden.” (Bilag D). Frederiksen fokuserer derfor på, at befolkningen skal hjælpe Regeringen, myndighederne og hinanden ved at tilpasse sig nedlukningens begrænsninger og dermed involvere sig i de politiske tiltag ved at udvise samfundssind (Held 2006: 226). Endvidere opfordrer Regeringen og myndighederne også til, at de private arbejdsgivere skal sikre at flest mulige af medarbejderne skal arbejde hjemmefra (Bilag D). Igen er dette et

eksempel på, at Frederiksen ønsker deltagelsesdemokrati, da den private sektor bedes deltage aktivt i den politiske proces (Held 2006: 226). Endnu et citat der giver klare associationer til deltagelsesdemokrati er da Frederiksen udtaler:

“Vi plejer som danskere at søge fællesskabet ved at være tæt sammen. Nu skal vi stå sammen ved at holde afstand. Vi får brug for samfundssind. Vi får brug for hjælpsomhed. Jeg vil gerne sige tak til borgere, virksomheder, arrangører, frivillige organisationer – alle, der indtil nu har vist, at det er præcis det, vi har i Danmark – samfundssind.” (Bilag D).

Frederiksen fremhæver især ordet *samfundssind*, som defineres som en indstilling der vidner om at man sætter samfundet højere end snævre egeninteresser (Den Danske Ordbog u.å.). Det kan derfor antages, at Frederiksen ønsker at befolkningen først og fremmest skal involvere sig i bekæmpelsen af COVID-19 ved at udvise dette samfundssind. For det andet kan denne opfordring også give borgerne en mulighed for at acceptere de politiske beslutninger som legitime, da de selv har indflydelse på disse ved Regeringens opfordringer og henstillinger i krisehåndteringen. Dette er tilsammen et udtryk for deltagelsesdemokrati (Held 2006: 226).

Talen fra d. 11. marts 2020 indeholder også elementer af appel til beskyttelsesdemokrati. *“Vi skal hellere handle i dag, end fortryde i morgen.”* (Bilag D). Frederiksen mener, at det er i borgernes bedste interesse at sætte ind tidligt mod COVID-19 kampen. Hun opfølger dette med: *“Derfor er myndighedernes anbefaling, at vi lukker ned for al unødvendig aktivitet på de områder i en periode. Vi anlægger et forsigtighedsprincip.”* (Bilag D). Der kan argumenteres for at dette er et eksempel på beskyttelsesdemokrati, da de danske borgere har stemt de politikere ind, de mener er i stand til at beskytte og varetage deres interesser (Held 2006: 90). Det kan muligvis også være derfor, at Regeringen anlægger det de kalder et forsigtighedsprincip, da de for enhver pris ikke vil gamble med borgernes sikkerhed og dermed miste legitimitet. Til sidst ses det også da Frederiksen udtaler: *“Alt det her tilsammen får kæmpe konsekvenser for hele Danmark. Kæmpe konsekvenser. Men alternativet – ikke at gøre noget – ville være langt værre. Det håber jeg på, at der vil være forståelse for.”* (Bilag D). Her appellerer Frederiksen til, at borgerne må have tillid til Regeringens og myndighedernes valg om Danmarks nedlukning. Det er igen et eksempel på beskyttelsesdemokrati, da Frederiksen mener, at alternativet - ikke at gøre noget - ville have større konsekvenser. Dermed siger hun,

at hun tager valget ud fra befolkningens og Danmarks bedste interesse (Held 2006: 90). Frederiksen søger også opbakning og legitimitet ved at antyde, at Regeringen vil begå fejl. Det fremgår da hun udtaler: *“Vi står på ubetrådt land. Vi står i en situation, som ikke ligner noget, vi har prøvet før. Kommer vi til at begå fejl? Ja. Kommer jeg til at begå fejl? Ja. Jeg får brug for jeres tålmodighed. [...] Vi skal alle gøre alt, hvad vi kan for at passe på danskerne. På Danmark. På hinanden.”* (Bilag D). Dette er også et eksempel på beskyttelsesdemokrati, da Frederiksen appellerer til, at danskerne skal være forberedt på at deres frihedsrettigheder kan blive indskrænket i krisehåndteringen af COVID-19. Dog begrundes Frederiksen det med, at formålet med indskrænkelsen er at passe på Danmark og hinanden i det ukendte COVID-terræn, som medfører at disse frihedsrettigheder kommer tilbage på den anden side af pandemien.

Minksagen 4. november

“Statens Serum Institut har observeret en meget alvorlig udvikling i corona forårsaget af mink. Der er i dag konstateret coronasmitte på 207 minkfarme.” (Bilag E). Otte måneder efter nedlukningen af Danmark bliver der fundet en mutation af COVID-19 i mink som smitter til mennesker. På baggrund af dette opstår der nye restriktioner og henstillinger som befolkningen skal forholde sig til, b.l.a.: *“For det første er det nødvendigt at aflive alle mink i Danmark. Det gælder desværre også avlsdyrene.”* (Bilag E). Det kan antages at være en stor indgribning i samfundet. Indgribningen begrundes med:

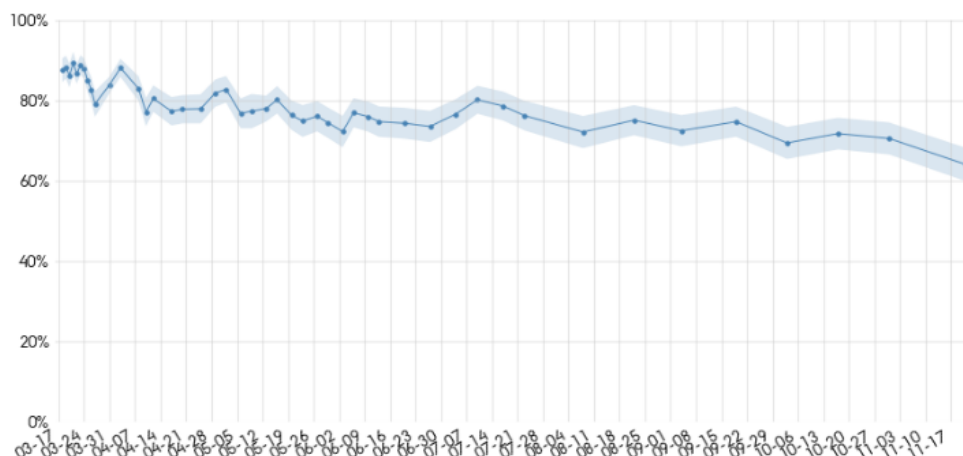
“Jeg forstår jeres bekymring. Jeg beklager, at det må være sådan. Men situationens ekstreme alvor tilsiger, at vi skal handle nu. Corona har endnu engang vist, hvor svær en sygdom vi har med at gøre. Vi skal møde den med handlekraft. Det drejer sig om liv og død. Ikke kun i Danmark, men i hele verden.” (Bilag E).

Dette kan igen antages at være et tegn på en krisehåndtering der bærer præg af *rule of rescue*, da Frederiksen udtaler, at denne indgribning er nødvendig, fordi det handler om liv og død. Derfor prioriteres det at redde flest menneskeliv som muligt, i stedet for at holde liv i et erhverv som minkavl. Krisehåndteringen otte måneder efter nedlukningen bærer altså stadig præg af sikkerhed i form af *rule of rescue* - det er stadig første prioritet at redde menneskeliv. Det ses også da Frederiksen udtaler:

“Når alle mink skal aflives – også avlsdyr – så ved vi godt, at det vil blive meget svært for erhvervet at komme tilbage igen. Det er en uhyre vanskelig situation. Det er derfor en beslutning, regeringen træffer med et tungt hjerte. Men på baggrund af sundhedsmyndighedernes klare anbefaling er det den nødvendige beslutning.” (Bilag E).

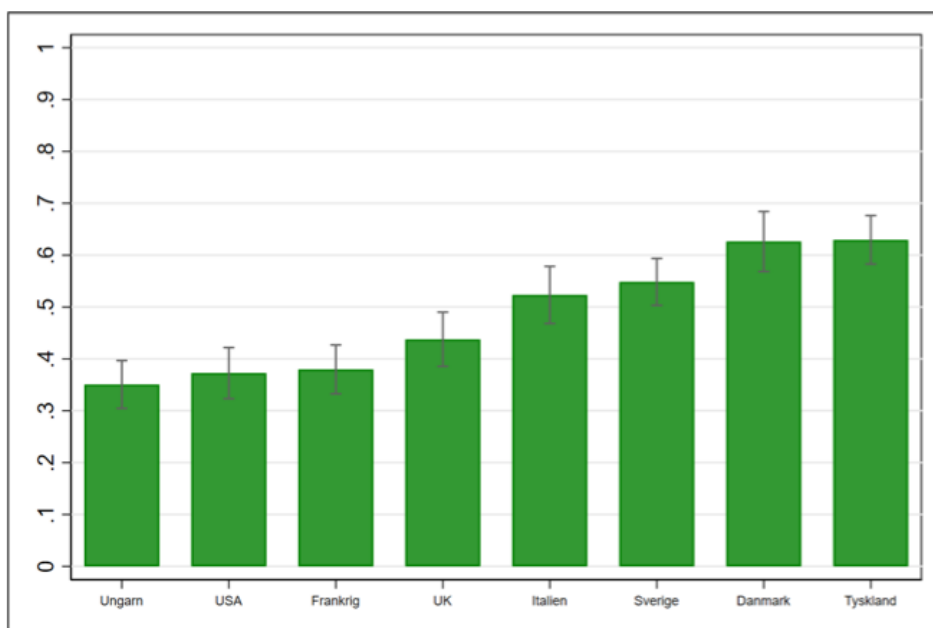
På baggrund af denne udtalelse står det klart, at Frederiksen i høj grad appellerer til institutionstillid, til både Regeringen og sundhedsmyndighederne, trods beslutningen om at aflive alle mink der højst sandsynligt også medfører en aflivning af erhvervet selv. En undersøgelse fra HOPE-project mellem 17. marts 2020 og 17. november 2020, undersøger udviklingen i andelen der mener, at Regeringen har ført den nødvendige politik for at håndtere

9.1 Udvikling i andelen, der mener, at regeringen har ført den nødvendige politik for at håndtere corona-virussen

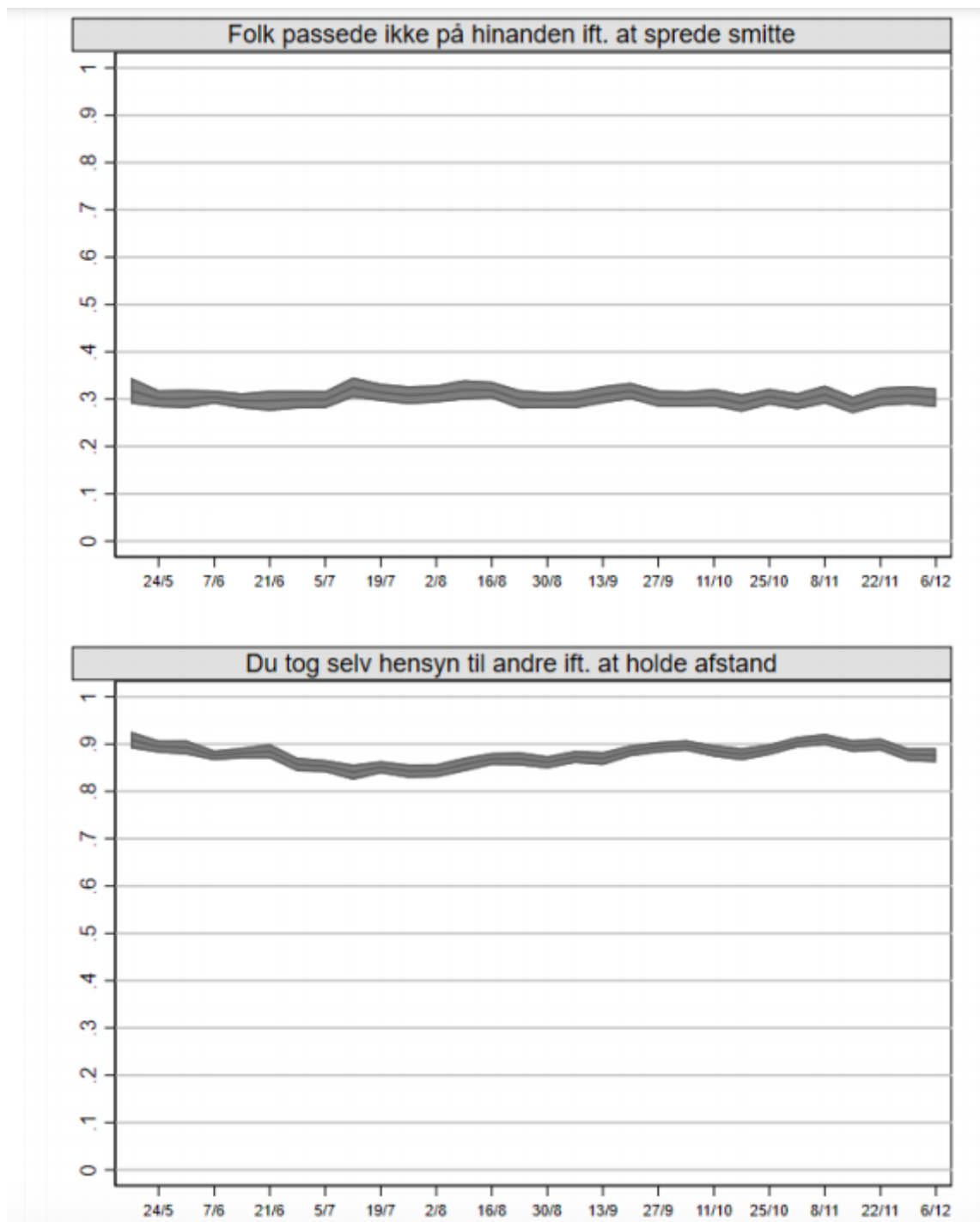
Grafen viser, at andelen der mener, at Regeringen har ført den nødvendige politik for at håndtere corona-virussen, er faldende. Gennem hele perioden har opbakningen og tilliden til udsagnet været højt, men er nået sit laveste på daværende tidspunkt, d. 17. november 2020 på omkring 63%, vel at bemærke efter mink-sagen. Det ses derfor, at Frederiksen ikke har formået at vedligeholde det samme niveau for institutionstillid til Regeringen i Danmark, og dermed har mindre legitimitet. Det tydeliggøres ved at institutionstilliden ifølge Trygfonden lå på 83% i den tidlige fase af krisehåndteringen af COVID-19 (Trygfonden 2020). Det betyder derfor, at der er et fald på 20 procentpoint mellem Trygfondens måling og HOPE-project målingen. Kjeld Møller Pedersen mener, at det er fordi mentaliteten omkring trusselsbilledet fra COVID-19 har ændret sig blandt befolkningen: *“fordi det var og er en exceptionel situation. Men det er jo så det der er ved at gå op for folk, at så exceptionel er den jo ikke mere.”* (Bilag C). Det understøttes også med en undersøgelse fra HOPE-project der er udarbejdet mellem 27. maj 2020 til 6. december 2020. Undersøgelsen påpeger, at danskernes opfattelse af trusselsbilledet er på et stabilt lavt niveau i sammenligning med efteråret (Lindholt et. al. 2020: 1). Dog viser undersøgelsen også, at institutionstilliden til sundhedsmyndighederne stadig er høj. Derfor er det mest af alt tilliden til Regeringen der er faldet markant (Petersen & Roepstorff 2020: 2). Dette vidner derfor om, at legitimiteten er faldet siden nedlukningstalen d. 11. marts 2020. Det er dog essentielt at nævne, at Danmark stadig på daværende tidspunkt, var et af de lande med mest tillid til Regeringen. Det viser en figur udarbejdet af HOPE-project, der undersøger tilliden til Regeringen i de otte demokratiske lande.

10.2 Udviklingen i andelen der har tillid til regeringen opdelt på lande

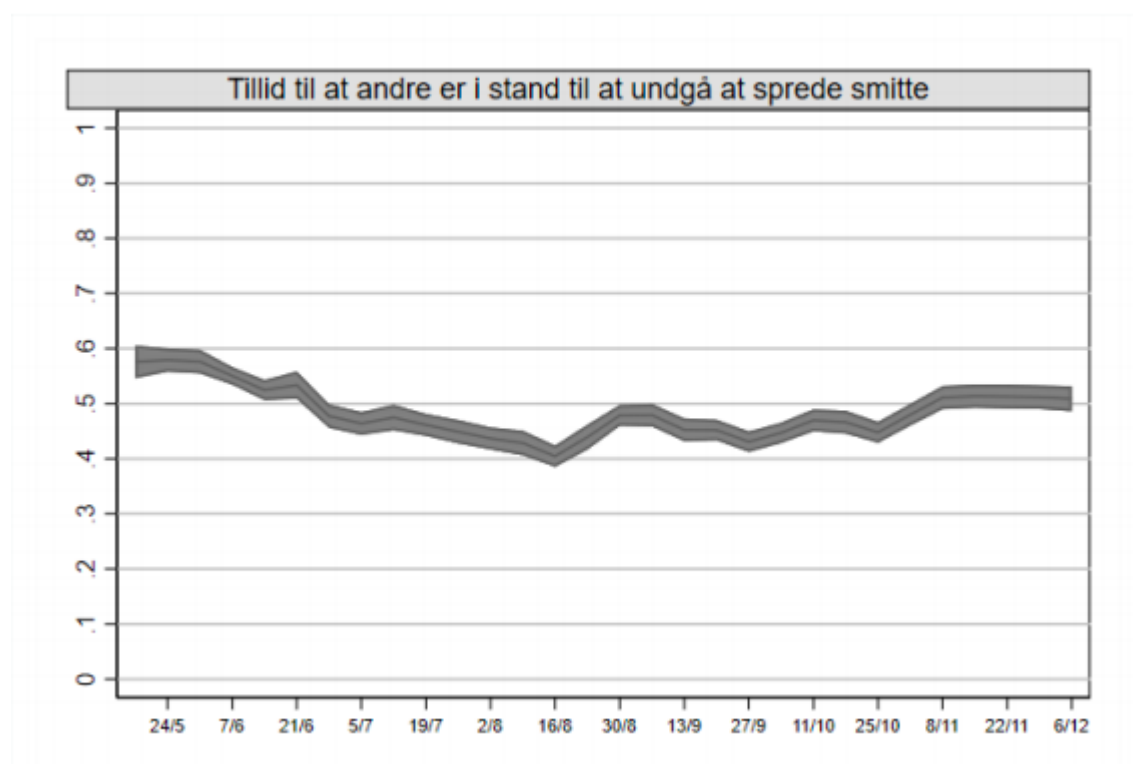
Figuren er baseret på data for perioden 1. november 2020 til 21. november 2020. Respondenterne er blevet spurgt *“På en skala fra 1-10, hvor stor tillid har du personligt til Regeringen?”* (Petersen & Roepstorff 2020: 13). Figuren viser at Danmark, sammen med Tyskland, er det land ud af de otte der har højest institutionstillid. Tillidsniveauet i Danmark ligger stadig på omkring 63% ifølge figuren. Dette er på trods af faldet i institutionstilliden efter mink-sagen.

Endvidere kan der kigges på den generaliserede tillid efter talen d. 4. november 2020. Frederiksen appellerer i meget lav grad til generaliseret tillid i talen, dog nævner hun som afsluttende sætning at *“Vi skal have situationen under kontrol ved en fælles indsats. Som vi har gjort det før.”* (Bilag E). Der kan drages paralleller til generaliseret tillid ved denne sætning, da hun appellerer til at vi som befolkning skal stå sammen og have tillid til, at vi kan få situationen med mink-mutationen under kontrol. Da det ikke er lykkedes at finde data, der henvender sig direkte til generaliseret tillid efter d. 4. november 2020, har vi valgt at gøre brug af empiri om den danske befolknings adfærd under COVID-19. Empirien er indhentet fra en rapport udarbejdet mellem 27. maj 2020 og 6. december 2020 af HOPE-project (Lindholt et. al. 2020: 1). De to første figurer vi vil bruge, viser udviklingen i andelen, der har svaret 5-7 på en skala fra 1 ”Slet ikke” til 7 ”I høj grad” for følgende spørgsmål: *I hvilken grad oplevede du i går, at 1) Folk ikke passede på hinanden i forhold til at sprede smitte, 2) Du selv tog hensyn til andre i forhold til at holde afstand* (Lindholt et. al. 2020: 18)

Den første figur viser at udviklingen i andelen der mener, at folk ikke passede på hinanden ift. at sprede smitte, har været meget stabil fra d. 24. maj 2020 til d. 6. december 2020 på omkring 30%. Den er relativ lav. Derfor antages det, at befolkningen generelt mener, at de danske borgere er gode til at passe på hinanden ift. smitte. Derfor kan der argumenteres for, at den generaliserede tillid stadig efter d. 4. november 2020 eksisterer i en høj grad. Den anden figur illustrerer, at udviklingen i andelen der mener, at man selv tager hensyn til andre ift. at holde afstand er relativ stabil på 85-90% fra d. 24. maj 2020 til d. 6. december 2020. Disse to figurer

vidner om, at de danske borgere opfatter sig selv tage hensyn til andre omkring sig ift. smittespredning, i højere grad end de opfatter at deres medborgere tager hensyn til dem ift. smittespredning. Derfor kan der også argumenteres for, at der kan sættes spørgsmålstejn ved hvor høj grad den generaliserede tillid er til stede efter d. 4. november 2020, taget i betragtning af de tidligere undersøgelser om *interpersonal trust* fra HOPE-project, der strakte sig frem til d. 13. maj 2020 (Jørgensen, Bor & Petersen 2020: 8). Den sidste figur vi vil bruge til at udlede noget om generaliseret tillid, udarbejdet mellem d. 24. maj 2020 og d. 6. december 2020, viser udviklingen i andelen, der har svaret 5-7 på en skala fra 1 "Helt uenig" til 7 "Helt enig" for følgende spørgsmål: *Jeg har tillid til at de andre, som jeg møder, er i stand til at undgå at sprede smitte* (Lindholt et. al. 2020: 21).

Figuren illustrerer, at befolkningens tillid til at andre er i stand til at undgå at sprede smitte, var på sit højeste i den tidligere fase af krisehåndteringen på omkring 60%. Kurven har været faldende henover sommeren hvor restriktionerne i øvrigt også var på sit laveste. Kurven er steget igen efter restriktioner med mundbind er blevet indført. Ydermere ses også, at kurven også er steget efter mink-sagen og yderligere mundbinds-restriktioner og er d. 6. december 2020 på omkring 52%. Derfor antages det, at der i nogen grad stadig hersker generaliseret tillid blandt danskerne efter d. 4. november, men at kurven ikke er nået op på samme niveau som denne var i den tidlige fase af krisehåndteringen af COVID-19. Derfor kan der argumenteres for, at den generaliserede tillid generelt er faldet undervejs i krisehåndterings forløbet. Dog er

det svært at sige hvor meget den reelt er faldet, udover at vi kan udlede at den er faldet med otte procentpoint mellem d. 24. maj 2020 til d. 6. december 2020.

Frederiksens tale d. 4. november 2020 appellerer i høj grad til beskyttelsesdemokrati. Dette ses ved en række citater. Først og fremmest da hun udtaler: *“Vi vil som regeringen gøre alt, hvad vi kan for at sikre, at den muterede smitte bliver inddæmmet og ikke spreder sig yderligere.”* (Bilag E). Dette stemmer overens med, at den folkevalgte Regering skal gøre alt, for at sikre borgernes sikkerhed. Det er også vigtigt for, at borgerne fortsat anser Regeringen som legitim (Held 2006: 90). De danske borgere skal stole på, at de politiske institutioner håndterer COVID-19 bedst muligt. Derfor uddyber Frederiksen også beslutningen om aflivningen af alle mink med: *“Men Statens Serum Institut har altså vurderet, at med den mutation af corona, vi nu ser i Nordjylland – kan vi risikere, at effekten af en vaccine bliver svækket eller udebliver.”* (Bilag E). En undersøgelse fra HOPE-project peger også på, at tilliden til sundhedsmyndighederne er stabil og intakt (Petersen & Roepstorff 2020: 2). Af den grund, kan det muligvis være en fordel for Frederiksen, at bruge sundhedsmyndighederne som led i argumentationen for at aflive alle mink, da der hersker høj tillid til sundhedsmyndighederne. Dette er muligvis med til at styrke Frederiksens legitimitet. Udover dette, er citatet også en tydelig indikation på beskyttelsesdemokrati. Det er fordi, at Regeringen indfører aflivningen af mink i Danmark,, baseret på at beskytte befolkningen for yderligere sundhedsrisiko. Denne sundhedsrisiko er alvorlig, da den kan resultere i at en kommende vaccine ikke virker, og at epidemien i Danmark derfor kan fortsætte i længere tid end i andre lande (Bilag E). Ydermere siger Frederiksen at: *“Samtidig arbejder myndighederne på en stærkt intensiveret smitteopsporing i forhold til personer med den pågældende mutation.”* (Bilag E). Igen er dette et eksempel på beskyttelsesdemokrati, da der fokuseres på at varetage borgernes interesser i forhold til folkesundheden. På trods af, at Frederiksen i høj grad appellerer til beskyttelsesdemokrati i 4. november talen, er beslutningen om at alle mink skal aflives også imod beskyttelsesdemokratiets principper om beskyttelse af borgernes rettigheder i form statsmagts indgreb i den private ejendomsret (Folketinget u.å. A). Frederiksen lægger vægt på, at Regeringen beskytter befolkningen mod en ny mutation af COVID-19, men samtidig er det på bekostning af beskyttelsesdemokratiet med beslutningen om at aflive alle mink. Dette kan derfor opfattes som en antagonisme, da beskyttelsesdemokrati strider imod krænkelse af den private ejendomsret - altså, Frederiksens appel om at beskytte befolkningens rettigheder stemmer ikke overens med det påbud, der angår aflivning af alle mink i Danmark. Derfor giver

det anledning til at antage, at dette muligvis spiller en rolle i faldet af legitimitet og tillid til Regeringen efter minksagen, som blev beskrevet i ovenstående med figurer fra HOPE-project.

Der er i lav grad indikation på deltagelsesdemokrati i talen fra d. 4. november 2020, men der er enkelte elementer. Det ses da Frederiksen siger: *“Corona har endnu engang vist, hvor svær en sygdom vi har med at gøre. Vi skal møde den med handlekraft.”* (Bilag E). Her appelleres til, at befolkningen fortsat aktivt skal deltage i bekæmpelsen af COVID-19. Ydermere udtales der at: *“Vi skal have situationen under kontrol ved en fælles indsats. Som vi har gjort det før.”* (Bilag E). Det kan antages, at også dette citat appellerer til deltagelsesdemokrati, da Frederiksen igen henvender sig til borgernes involvering og opbakning til de politiske tiltag i minksagen.

Delkonklusion

Ud fra ovenstående analyse kan det konkluderes, at rule of rescue er krisehåndteringsstrategien, som Regeringen har valgt at gøre brug af. Dette er samtidig stadig strategien d. 4. november 2020. Det betyder, at denne strategi generelt er kendetegnet for Danmarks krisehåndtering. Der ses også efter annonceringen af Danmarks nedlukning d. 11. marts 2020, at der hersker stor institutionstillid i Danmark. Danmark er det land med højst institutionstillid ud af de otte demokratiske lande der fremgår i undersøgelsen fra HOPE-project. Det viser sig, at institutionstilliden i Danmark er faldet gennem krisehåndtering af COVID-19, og har gjort et dyk efter minksagen og talen d. 4. november 2020. Dog er Danmark stadig højest placeret sammen med Tyskland i figuren fra HOPE-project over institutionstillid i de otte demokratiske lande. Den generaliserede tillid i Danmark har historisk set haft en progressiv udvikling siden 1979. Den generaliserede tillid er også placeret højest ud af de otte demokratiske lande fra figuren udarbejdet af HOPE-project efter talen d. 11. marts 2020. Der ses dog også indikationer på, at den generaliserede tillid er faldet i Danmark gennem krisehåndteringen. Det ses ved data målt før og efter minksagen. Denne data er dog mere uklar end dataen vedrørende institutionstillid, så det er svært at sige i hvor høj grad den generaliserede tillid er faldet. Frederiksen appellerer i høj grad til deltagelsesdemokrati i talen d. 11. marts 2020 og appellerer også til beskyttelsesdemokrati. Denne tendens har ændret sig i talen d. 4. november 2020, hvor Frederiksen i høj grad appellerer til beskyttelsesdemokrati og i mindre grad til deltagelsesdemokrati. Dog er tiltagene i minksagen samtidigt også modstridende med beskyttelsesdemokratiets principper om beskyttelsen af den private ejendomsret. Som Kongshøj påpeger, kan epidemier være skyld i underminering af legitimitet - men omvendt

også være skyld i styrkelsen af legitimitet (Kongshøj 2020: 13). I dette tilfælde ses der, at tilliden til Regeringen er faldet, mens tilliden til sundhedsmyndighederne dog er stabil og intakt. Derved ses der i perioden d. 11. marts 2020 til d. 6. december 2020 overordnet en negativ udvikling i legitimiteten. Men legitimiteten er dog stadig høj, hvis der sammenlignes med de otte demokratiske lande der fremgår i figurene fra HOPE-project.

Policyprocesser

Der vil i følgende afsnit blive analyseret tre policies. Den første er nedlukningen af Danmark d. 12. marts 2020. Den anden policy er påbuddet om mundbind i alle offentlige rum. Den sidste policy er aflivningen af alle danske mink. De tre policies vil blive analyseret på baggrund af Easton-modellen, hvor input, output og feedback vil blive analyseret. Outcome vil ikke blive analyseret, da vi analyserer en igangværende krise, og derfor ikke kan vurdere outcomet endnu. Derudover vil de tre policies blive analyseret på baggrund af den rationelle beslutningsmodel, hvor der primært vil blive undersøgt hvilke aktører, der er medvirkende i beslutningsprocessen, samt alternativsøgnings- og konsekvensvurderingsfasen.

Policy 1

D. 12. marts 2020 blev der i Folketinget vedtaget en hastelovgivning, som på mange områder lukkede Danmark ned. Dette berørte både de privat- og offentligt ansatte, børn og unge under uddannelse, den offentlige trafik, de ældre og ind- og udrejse til og fra Danmark (Regeringen 2020). Denne policy blev vedtaget på baggrund af begyndende smittetilfælde i Danmark og generelt i Europa. Dette vurderes til at være policiens *input*. Som nævnt tidligere i analysen, bliver der i talen fra d. 11. marts i høj grad pointeret "faren" ved corona og rule of rescue bliver et hovedargument for nedlukningen, og er derfor helt centralt for policiens input. På baggrund af input, altså det stigende smittetryk, har Regeringen lavet en *målformulering*. Dette kan vi se i talen fra d. 11. marts, hvor Mette Frederiksen udtaler: "*vi skal undgå, at for mange bliver smittet på én gang.*" (Bilag D). Hun nævner derudover også, at det er nødvendigt især for at passe på de ældre og svage i vores samfund, og for at undgå at sundhedsvæsenet bryder sammen. Dette er derfor også målformuleringer (Bilag D).

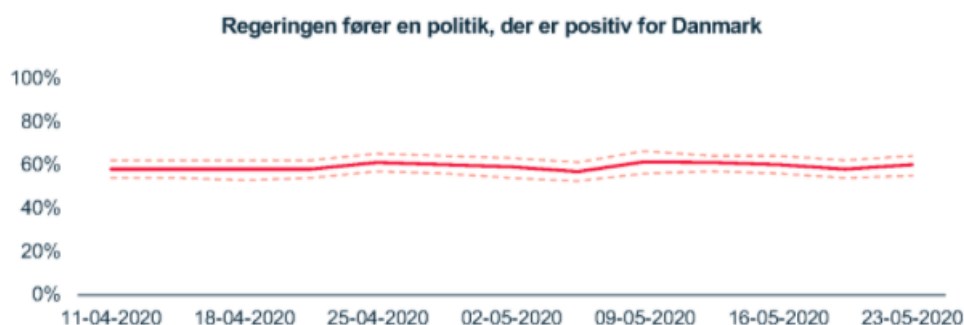
Mette Frederiksen nævner at smittetallet er tidoblet to dage op til hendes tale (Bilag D). Dette indikerer at ressourcen "tid" er blevet opfattet som værende begrænset, og derfor har man i

alternativsoøgningsfasen været interesseret i at handle så hurtigt som muligt, for at begynde at begrænse smitten. Det har store økonomiske konsekvenser at lukke et samfund ned på den måde, og dette samt rule of rescue indikerer at økonomi ikke har spillet en særlig stor rolle i alternativsoøgningsfasen. Kjeld Møller Pedersen nævner i sit interview, at det sandsynligvis havde været en fordel for Danmark i højere grad at have fulgt nordmændenes policyproces, hvor de i alternativsoøgnings- og konsekvensvurderingsfasen inviterede flere aktører til forhandlingsbordet:

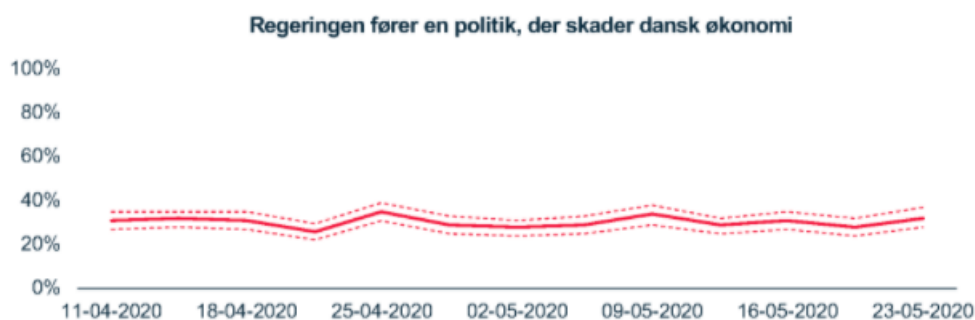
“[...] det ville have været godt, man tidligere havde spekuleret på, hvad er de økonomiske konsekvenser af de her beslutninger, fordi det har vi så f.eks. i modsætning til nordmændene, de nedsatte jo relativt tidligt [...] sådan et blandet udvalg af økonomer, virologer og andet godtfolk, der skulle prøve at give bedre og integreret rådgivning.” (Bilag C).

Ved første pressemødetale d. 11. marts er der ikke nogen økonomer eller repræsentanter fra finansstyrelsen eller finansministeriet til stede. De eksperter udover Mette Frederiksen der er til stede er: Sundheds- og ældreminister Magnus Heunicke, Direktør i sundhedsstyrelsen Søren Brostrøm, Rigspolitichef Thorkild Fogde og Erik Brøgger Rasmussen direktør for organisation og borgerservice i Udenrigsministeriet (Regeringen 2020). Dette illustrerer hvor stor en faktor “tid” har spillet i alternativsoøgningsfasen, og i konsekvensvurderingsfasen. Derfor har man stillet målet om at stoppe det stigende smittetryk med fornemmelsen af et tidspres, og derfor vurderet at den danske økonomi ikke har spillet den mest væsentlige rolle i policyprocessen. Regeringen har dog stadig gjort sig overvejelser omkring økonomien, Mette Frederiksen udtaler: *“Vi skal minimere aktiviteten mest muligt. Men uden at sætte Danmark helt i stå. Vi skal ikke kaste Danmark ud i en økonomisk krise. Så vi vælger ændringer i den offentlige sektor for at understøtte, at den private sektor kan fortsætte bedst muligt i længst mulig tid.”* (Bilag D). Dermed kan der vurderes i konsekvensvurderingsfasen, at ønsket om at Danmarks økonomi ikke må gå i stå, stadig har været en vigtig overvejelse, og været en del af policien. *Output/beslutningen* er den endelige lovgivning som regeringen har fået vedtaget i folketinget i en hastebehandling d. 12. marts 2020 (Regeringen 2020). Danskerens *feedback* til dette indgribende og livsforandrende output er generelt blevet modtaget positivt. En undersøgelse fra HOPE-project, hvor 6793 danskere er blevet stillet spørgsmål til deres holdning omkring nedlukningen, viser at omkring 60% syntes i perioden d. 13. marts 2020 til d. 13. maj 2020 at

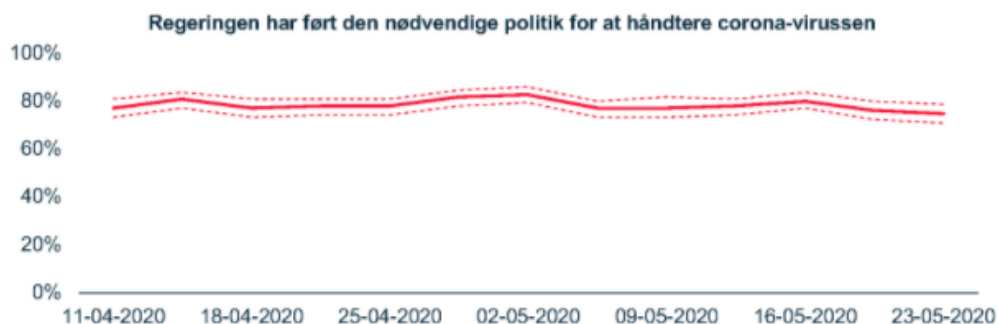
Regeringen førte en politik, som var positiv for Danmark. Dette fremgår af nedenstående figur (Aarhus BSS 2020).

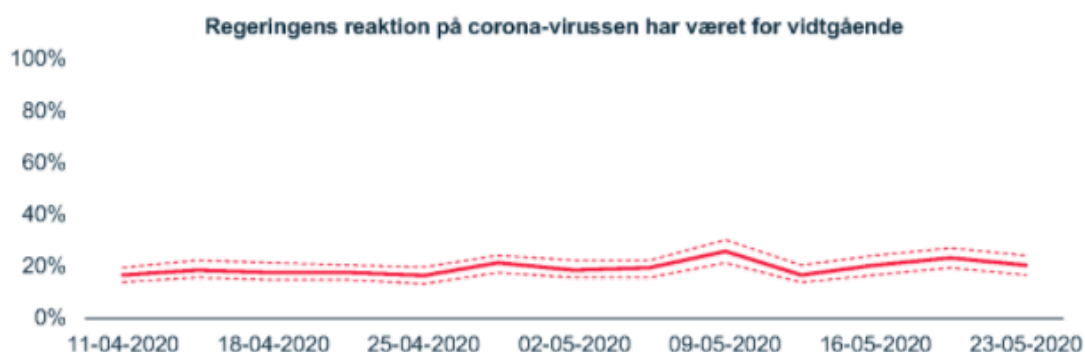
30% mente at Regeringen førte en politik der skader dansk økonomi. Dette behøver dog ikke nødvendigvis at betyde, at de var utilfredse med policiens output, da Regeringen havde en klar målformulering om at sænke smittetallet, også selvom det ville påvirke økonomien. Dette fremgår af nedenstående figur (Aarhus BSS 2020).

Omkring 80% mente at Regeringen førte en politik som var nødvendig for at håndtere corona-virussen. Dette tal er meget visende for at danskerne har accepteret nedlukningen og fundet den nødvendig, muligvis på baggrund af rule of rescue og fordi institutionstilliden er høj i Danmark. Dette fremgår af nedenstående figur (Aarhus BSS 2020).

Det er kun 20%, som har ment at Regeringen har handlet for vidtgående. Dette fremgår af nedenstående figur (Aarhus BSS 2020).

Denne samlede undersøgelse viser dermed, at danskerne har haft en overordnet positiv feedback og fundet udlagte policy som nødvendig for at takle denne sundhedskrise. Undersøgelsen viser generelt at feedbacken har været stabil, dog ses der et lille fald i andelen, der mener at policen har været nødvendig (Aarhus BSS 2020). Dette kan muligvis forklares med at mentaliteten om rule of rescue er blevet mindre fremtrædende, efterhånden som befolkningen har fået bedre kendskab til virussen. Mette Frederiksen udtaler i pressemødet d. 11. marts 2020: *“Jeg har i aften holdt møde med partilederne og Folketingets formand om hastelovgivning på en række områder. Der er fuld opbakning til, at vi skal have de nødvendige redskaber klar i epidemiloven og anden lovgivning* (Bilag D). Hun fortæller i dette citat at de andre partier i folketinget har været samarbejdspartnere og vigtige aktører i udformningen af policien, og giver klart udtryk for at de støtter fuldt op om Regeringen. Derudover indeholder denne policy ikke kun påbud, men også anbefalinger. Regeringen anbefaler bl.a. at private virksomheder beder deres medarbejdere om at arbejde hjemme, tage ferie eller afspadsere. Dette blev i høj grad fulgt og viser igen at befolkningen har støttet op om Regeringens policy, som eksempelvis virksomheden Novo Nordisk, der sendte 8000 ansatte hjem (Berlingske 2020D).

Delkonklusion

D. 12. marts 2020 blev Danmark på mange områder lukket ned. Dette vurderede den danske Regering samt sundhedsmyndighederne som værende nødvendigt, fordi smittetallet for COVID-19 var stærkt stigende. Mette Frederiksen udformede en policy på baggrund af en målformulering om at holde smittetallet nede for at beskytte de ældre samt sikre at sundhedssystemets effektivitet kunne vedligeholdes. Feedbacken fra opposition samt befolkningen har generelt været positiv, og de fleste danskere vurderede på daværende tidspunkt at Regeringen handlede korrekt og institutionstilliden forblev derfor høj.

Policy 2

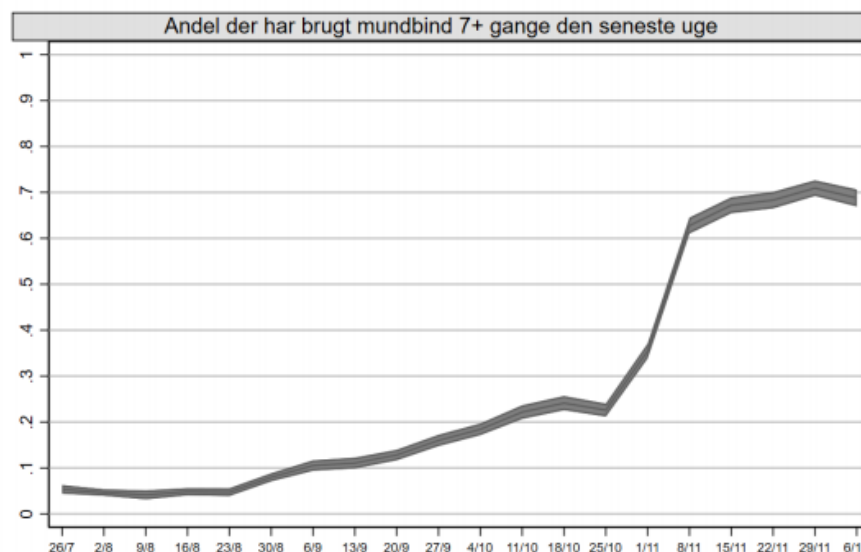
Fra og med torsdag d. 29. oktober 2020 blev der indført lovkrav om brugen af mundbind (eller visir) ved færdene i offentligt rum. Dette var gældende for rejser med kollektiv transport, i detailbutikker, ved serveringssteder, ved indendørs arealer på ungdomsuddannelser og voksenuddannelser mv., på indendørs kulturinstitutioner og idrætsfaciliteter, i lokaler hvor folkekirken og trossamfund udfører aktiviteter samt på sundheds- og ældreområdet (Sundhedsstyrelsen 2020B). Denne policy blev vedtaget grundet virussen primært er en dråbesmitte. Det vil altså sige at den for eksempel kan blive overført via host, nys eller råb, idet den også er luftbåren. I og med mundbind skaber en form for barriere over næse og mund, kan det være med til at mindske at partikler med virussen kommer ud i yderligere omgivelser (Sundhedsstyrelsen 2020C) - dette er hvad der vurderes til at være input. Det centrale ved dette input er, at smittespredningen skal mindskes, så meget så muligt trods samfundet skal være åbent og så tæt på normalt så muligt. Dette er målformuleringen i denne policy. Hvilket bliver understøttet af følgende citat fra direktøren for sundhedsstyrelsen, Søren Brostrøm: *"I en situation med stigende smitte i Danmark og hvor vi samtidig vil holde samfundet åbent, så det kan være sværere at holde afstand, er mundbind i særlige situationer det ekstra lag af smitteforebyggelse, vi kan bruge for at bevare kontrollen på epidemien"* (Sundhedsstyrelsen 2020D). I og med det antages at befolkningen ønsker at leve i et samfund der ikke er fuldstændig nedlukket, er det nødvendigt at finde måder hvorpå befolkningen indordner sig, og dermed lever med COVID-19. I forbindelse med udmeldingen om at brugen af mundbind blev et krav i alle offentlige rum, udtalte Mette Frederiksen d. 23. oktober 2020 i en pressemeddelelse: *"Det handler om kort fortalt at holde så meget af samfundet åbent som overhovedet muligt."* (Statsministeriet 2020A). Altså, målformuleringen er et åbent samfund.

Da Mette Frederiksen udtaler i sit pressemøde d. 23. oktober 2020, at Regeringen vil strække sig langt for at kunne fastholde kultur, fritids- og foreningslivet, især af hensyn til børn og unge (Statsministeriet 2020A), kan dette vurderes som at have været en overvejelse i alternativsøgningsfasen. Ydermere udtaler hun i samme forbindelse: *“Restriktionerne kommer til igen at få stor indflydelse på alles hverdag. Det vil også påvirke virksomheder og arbejdspladser i særlige brancher, og derfor vil vi naturligvis sætte gang i yderligere kompensationsordninger for erhvervslivet og forlænge mange af de nuværende”* (Statsministeriet 2020A). Alternativsøgningsfasen har derfor taget udgangspunkt i ressourcen “økonomi”, da man ikke ønsker at lukke samfundet ned igen, og dermed også lukke flere erhverv helt ned i endnu en periode, da det som nævnt i ovenstående policy, har store økonomiske konsekvenser at lukke et samfund ned. Dette fører frem til at man i konsekvensvurderingsfasen, har valgt at mundbind er det tiltag der skal til, for at kunne imødekomme de mål der er sat i alternativsøgningsfasen. Det er altså det økonomiske aspekt, der har spillet en rolle, i forlængelse af det sundhedsfaglige, i policyprocessen. Dette understøtter finansminister Nicolai Wammens følgende ord i samme pressemeddelelse: *“Lad mig starte med at slå fast, at når vi iværksætter de restriktioner, vi taler om i dag, så gør vi det også af hensyn til danske arbejdspladser, dansk erhvervsliv og dansk økonomi”* (Statsministeriet 2020A).. Virussen har dermed ikke ændret sig siden Danmark blev lukket ned som følge af statsministerens 11. marts 2020 tale, men der opnået ny viden om både virussen, samt håndteringen af denne undervejs, hvilket bliver påtalt af Mette Frederiksen: *“Virus er her, og den er ligeså smitsom, som den var tidligere[...]”* (Statsministeriet 2020A).

Der er af sundheds- og ældreministeriet lavet en bekendtgørelse d. 28. oktober 2020, med ni paragraffer, hvilket er *output* i denne policyproces (Retsinformation 2020).

Feedback i denne policy, er den reaktion kravet om brugen af mundbind har haft hos den danske befolkning. På trods af at undersøgelser viser, at mundbind ikke har så stor en effekt som ønsket (Rigshospitalet 2020). Dog benytter klart størstedelen af befolkningen sig stadig af mundbind, og ligeledes holder der også fast i dette krav fra Regeringens side. Mundbind er altså ikke en konkret løsning, men en supplerende beskyttelse (Rigshospitalet 2020). I denne forbindelse ses der et konkret eksempel på institutionstillid, idet befolkningen indordner sig de restriktioner der er sat af Regeringen og sundhedsstyrelsen. Dette er en observation, der kan bekræftes med det blotte øje, da man generelt ikke ser mange uden mundbind på, i det offentlige rum. Derudover har HOPE-project lavet en undersøgelse omkring danskernes brug af mundbind i

tidsperioden d. 25. juli 2020 til d. 6. december 2020. Resultatet af undersøgelsen kan ses i nedenstående figur (Lindholt et. al. 2020: 28).

Note: N = 91.418. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret "7+" til følgende spørgsmål: *Hvor mange gange har du brugt mundbind inden for den seneste uge?*

Det fremgår tydeligt i ovenstående graf, at befolkningen i høj grad benytter mundbind efter denne policy blev vedtaget. Som et led i feedback er det også relevant at se på, hvordan dette krav blev modtaget af oppositionen. Oppositionens leder og formand for Venstre Jakob Ellemann-Jensen, reagerede negativt på denne udmelding, og udtalte efter pressemødet således: *"Danskernes sundhed er vores vigtigste prioritet. Desværre er regeringen ved at miste kontrollen med corona. Test, opsporing og inddæmning halter. Restriktioner meldes ud i øst og vest. Erhvervslivet bløder, og Folketinget holdes ud i strakt arm. Det går ikke[...]"* (Finans 2020). I samme forbindelse fortsætter den skeptiske tilgang hos Dansk Folkepartis formand Kristian Thulesen Dahl, da han udtaler: *"Vi skal have demokratiet genindført, så det ikke alene er ét parti med regeringsmagt pt, som indskrænker danskernes frihed! Sådanne vigtige beslutninger skal basere sig på beslutninger i Folketinget! Af et flertal. Ikke kun en orientering kort tid før pressemøde!"* (Finans 2020). Ergo, sås der ikke en opbakning fra oppositionen ved første udmelding af denne policy.

Delkonklusion

D. 29. oktober 2020 trådte en lov omkring påbud i offentlige rum i kraft. Dette var pga. et igen stigende smittetal blandt befolkningen, og da virussen er en luftbåren dråbesmitte vurderede Regeringen at mundbind ville være et effektivt middel for at bekæmpe smitten. Feedbacken på denne policy viser at befolkningen har bevaret en stor institutionstillid, da observationer med det blotte øje viser at størstedelen benytter mundbind, på trods af undersøgelser der viser en begrænset effekt. Oppositionen har haft en langt mere negativ feedback på især Regeringens policyproces, og mangler større inddragelse i outputtet.

Policy 3

Som følge af en konstatering af COVID-19 på flere minkfarme i Danmark d. 2. november 2020, blev der d. 4. november 2020 afholdt et pressemøde af statsminister Mette Frederiksen, hvor hun henviser til at Statens Serum Institut har fundet en mutation af COVID-19 på de danske minkfarme, og at denne muterede virus nu har spredt sig til mennesker (Bilag E). På baggrund af dette, meddelte Frederiksen at alle mink skulle aflives, da mutationen kunne være en risiko for at en fremtidig vaccine ikke ville virke optimalt. *“Statens Serum Institut har observeret en meget alvorlig udvikling i corona forårsaget af mink[...] Virus er muteret i mink. Den muterede virus har spredt sig til mennesker”* (Bilag E). Dette er input i denne policy. Målformuleringen i denne policy er altså, at den risiko der er for at skade en fremtidig vaccine, skal stoppes. Dette både for danskernes egen skyld, men også fordi, det er set hvor hurtigt virussen kan sprede sig globalt. I denne forbindelse skaber Mette Frederiksen et ansvar hos befolkningen i hendes pressemeddelelse: *“Med den mutation, der nu er konstateret, har vi nu også et større ansvar for resten af verden. En muteret virus risikerer at blive spredt fra Danmark til andre lande [...] Det drejer sig om liv og død. Ikke kun i Danmark, men i hele verden”* (Bilag E). Her blev altså handlet ud fra en tilgang der skulle tage udgangspunkt i rule of rescue, da de danske mink ikke skulle være til fare for hele verdens sundhed.

I forhold til alternativsøgningsfasen er det et element at der allerede blev aflivet mink inden pressemeddelelsen d. 4. november 2020. Allerede d. 1. november 2020 blev der aflivet mere end 100.000 mink om dagen (Altinget 2020A). Dette var dog kun de mink, der var blevet testet positive med virussen. Fra d. 4 november 2020, blev der handlet ud fra ressourcen “tid”, da virussen før har spredt sig hurtigt, og man dermed må vurdere at regeringen så sig begrænset på tid, for at den muterede virus ikke skulle sprede sig yderligere. Dette var også på bekostning

af, at det skulle koste et helt erhverv, hvortil Frederiksen udtaler: *“Når alle mink skal aflives – også avlsdyr – så ved vi godt, at det vil blive meget svært for erhvervet at komme tilbage igen”* (Bilag E). I forbindelse med at tid var en væsentlig faktor, blev der også udlovet en såkaldt tempobonus, på 30 kr. pr. mink, hvis disse var aflivet indenfor ti dage (PWC 2020). Outputtet for denne policy har i en periode været uklar, da der har været problemer med lovhjemmel. Mette Frederiksen beordrede d. 4. november 2020 at alle mink i Danmark skulle aflives. Først d. 16. november 2020 opnåede Regeringen et flertal i folketinget med støttepartierne: Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet og dermed var der nu lovhjemmel på plads til at udføre deres output, som var: aflivning af alle mink i Danmark, forbud mod at holde mink indtil d. 31. december 2020 samt en tempobonus (PWC 2020). Feedbacken på denne policy har mødt stor modstand specielt fra oppositionen, bl.a. på baggrund af den manglende lovhjemmel, da minkavlerne blev påbudt at begynde aflivningen. Kristian Thulesen Dahl udtalte d. 4. november 2020 på twitter:

“Regeringen ønsker nu nye vidtgående beføjelser. Kræver hastebehandling tirsdag. Men det er tiden for Folketinget at sige stop! Tingene skal håndteres anderledes – flere skal involveres i beslutningerne og familier, der rammes af indgreb, skal behandles ordentligt.” (Berlingske 2020A).

Han viser tydelig forargelse over Regeringens måde at håndtere denne policy. Alex Vanopslagh fra Liberal Alliance har også udtrykt på twitter sin utilfredshed med Regeringen: *“Det er simpelthen fuldstændig vanvittigt, at regeringen igangsætter aflivning af samtlige mink i Danmark, og så først flere dage efter opdager, at den slet ikke har lovhjemmel til det.”* (Berlingske 2020A).

Derudover har Jakob Ellemann-Jensen også kommenteret på sagen d. 18. november 2020, hvor han udtrykker utilfredshed med at Regeringen ikke har haft lovhjemmel på plads, selvom han ikke mener at det har været en bevidst handling at bryde loven: *“Der er ikke nogen tvivl om, at der er blevet tordnet direkte over for rødt. Det er så muligt, at man har haft lukkede øjne, mens man gjorde det, men det gør jo ikke sagen bedre.”* (Berlingske 2020B). Jakob Ellemann-Jensen har tidligere efter policien haft en mere forsonlig tone overfor Regeringen og sundhedsmyndighederne, og udtrykt hvor vigtig det stadig er at bevare tilliden til disse to institutioner. Dog er denne mere forsonlige tone på en kort periode, udviklet sig mere skeptisk

og Venstre er nu et af de partier, som forlanger sagen undersøgt, og at der bliver taget mere ansvar fra Mette Frederiksen (Berlingske 2020A; Berlingske 2020B).

Disse udtalelser fra de blå partier viser tydeligt den udvikling der har været, når Regeringen har skulle træffe beslutninger, og at alle partier i folketinget ikke længere har været medaktører i policyprocessen. Dette har også skabt mere negativ feedback blandt befolkningen, hvilket kommer til udtryk i tilliden blandt befolkningen til Regeringen. Institutionstilliden er dalet efter denne policy. Professor, Michael Bang Petersen, som har analyseret danskernes tillid under coronakrisen, har undersøgt at tilliden til Regeringens strategi faldt ned til 56% en uge efter Regeringen besluttede, at alle mink skulle slås ihjel (Berlingske 2020C). Årsagen til dette er højst sandsynligt, at befolkningen mangler en mere transparent policyproces, hvor outputtet og bagvedliggende input er mere tydelige. Derudover har den manglende lovhjemmel også skabt forvirring og dermed gjort processen mindre transparent (Berlingske 2020C). Derudover kan oppositionens negative holdninger til Regeringens policy have haft en indflydelse på befolkningen og hvorvidt de stadig stoler på at Regeringens beslutninger, er de bedste for hele befolkningen. Det er især vigtigt i sådan en omkostelig policy, som at udrydde et helt erhverv. Den negative feedback kan have stor påvirkning fremover, for hvorvidt Regeringen vil have succes med deres strategier. Det er grundet at det er en sundhedskrise, som kræver at hele befolkningen ændrer adfærd og følger institutionernes sundhedsanbefalinger for at holde smittetallet nede (Berlingske 2020C).

Delkonklusion

Den 4. november 2020 udmeldte Mette Frederiksen at alle mink i Danmark skulle aflives. Dette blev besluttet på baggrund af inputtet, at der var forekommet en mutation i mink, som nu var blevet overført til mennesker. Denne policy har mødt en del mere negativ feedback end tidligere policier, højst sandsynligt pga. en usikker policyproces og i en periode manglende lovhjemmel til at gennemføre outputtet. Dette samt en meget indgribende og omkostelig policy har medført negativ kritik fra oppositionen og en dalende tillid blandt befolkningen til Regeringen.

Diskussion

Det danske politiske system er som tidligere nævnt konstrueret på baggrund af idealet *Den parlamentariske styringskæde*. Dette betyder at magten skal være ligeligt fordelt mellem de fire institutioner: Befolkningen, Forvaltningen, Regeringen og Parlamentet. Vi har i analysen kunne vurdere at tilliden til Regeringen er faldet i krisehåndterings forløbet. Dette er specielt tilfældet efter policy 3, aflivningen af alle danske mink, er blevet vedtaget. Tilliden til at Regeringen fører den nødvendige strategi faldt omkring 20 procentpoint under minksagen. Tilliden faldt mere præcist fra 83% til 63%. Derudover har vi også i vores policyanalyser vurderet at der er forekommet en udvikling fra et tæt samarbejde mellem Folketinget og Regeringen. Det er gået fra at partierne i Folketinget var medaktører i policyprocessen til at specielt oppositionen har udtrykt, at de ikke længere er blevet involveret i policyprocessen under minksagen samt beslutningen om mundbind i alle offentlige rum. Dette giver anledning til at diskutere om denne sundhedskrise har udviklet sig til en politisk krise (Facebook 2020A). Michael Bang Petersen og 37 andre eksperter har underskrevet et brev, direkte henvendt til Regeringen og Folketinget hvor de udtrykker deres bekymring for denne udvikling:

“Kære Regering, Kære Folketing

Lyset skinner i mørket, og der er håb for, at vi kan vende tilbage til en normal hverdag, Men inden da skal vi igennem en hård vintertid, hvor vi forventer, at smitten stiger. Det er igennem befolkningens ændrede vaner og adfærd, at smitten holdes i ave. Befolkningen har vist og er stadig klar til at udvise samfundssind. Men befolkningens adfærd er i sidste ende orkestreret af jer og jeres adfærd. Derfor er det jer, der som de første skal udvise samfundssindet. Politisk polarisering kan skade håndteringen af pandemien og find fælles løsninger for håndteringen af pandemien i den hårde vintertid. Det er vores juleønsker til jer. “ (Facebook 2020A).

Dette brev viser en for den politiske polarisering og mudderkastning, der opstår hos eksperter. Det frygtes at påvirke den danske befolknings villighed til at følge påbud og anbefalingerne for at holde smitten nede. Denne politiske polarisering kan dermed have direkte konsekvenser for danskernes sundhed, hvis den danske befolkning mister institutionstilliden til Regeringen i højere grad. Dette medfører at der slækkes på anbefalinger - derfor stopper befolkningen muligvis med at holde afstand og generelt stopper med at følge sundhedsrådgivning. Derudover kan det manglende samarbejde mellem Folketinget og Regeringen svække de demokratiske

processer og skabe mistillid til Mette Frederiksen og hele Regeringen. Dette fremgår også i analysen ved fremhævelsen af bl.a. kommentarer fra Kristian Thulesen Dahl fra DF i forbindelse med policy 2 d. 28. oktober 2020: *“Vi skal have demokratiet genindført, så det ikke alene er ét parti med regeringsmagt pt, som indskrænker danskernes frihed!”* (Finans 2020). Et vigtigt element ved den parlamentariske styringskæde er, at Folketinget har mulighed for at forlange at Regeringen går af, hvis flertallet ikke længere har tillid til den siddende Regering eller Statsminister. Dette er dog meget ekstremt, og Regeringen har ved policies opnået et flertal i Folketinget fra deres støttepartier, og derfor vil det højst sandsynligt ikke være en mulighed. Denne polarisering kan dog have store konsekvenser for samfundets sundhed. Dette er tilfældet, da der tydeligt ses et fald i institutionstilliden til Regeringen, som muligvis kan forklares med, at befolkningen er blevet opmærksomme på de store uenigheder mellem Regeringen og oppositionen. Oppositionen har specielt benyttet sociale medier som twitter og facebook til at udtrykke deres utilfredshed som det fremgår i analysen om policyprocesserne. Dette kan i høj grad medføre, at befolkningen begynder at bekymre sig for, om Regeringen har misbrugt deres magt, når oppositionen tydeligt udtrykker bekymring for dette. Denne polarisering kan vi også se har haft konsekvenser for Regeringen og tidligere fødevareministre, Mogens Jensen, som har valgt at gå af efter et stort pres fra både befolkningen og specielt Folketinget, der udtrykte at de efter minksagen ikke længere havde tillid til ham (Altinget 2020B). Dette er dog også et udtryk for at demokratiet stadig fungerer, og at Folketinget har mulighed for at udtrykke deres mistillid til en minister, og at denne minister derfor vælger at træde af. Muligheden for at de forskellige institutioner kan holde hinanden i skak og dermed sikre at magtbalancen forbliver ligeligt fordelt, er helt central i det demokratiske ideal (Held 2006: 80).

Et andet element, der viser at denne sundhedskrise har udviklet sig til en politisk krise er ændringen i Mette Frederiksens diskurs. I analysen fremgår det, at hun i starten af krisen, d. 11. marts 2020, i meget høj grad appellerede til samfundssind og et deltagelsesdemokrati. Hele befolkningen har et fælles ansvar og alle borgere bør følge retningslinjerne. D. 4. november 2020 henvender hun sig i langt mindre grad til hele befolkningen og appellerer mere til et beskyttelsesdemokrati. På dette tidspunkt i krisen er både den generaliserede tillid samt institutionstilliden til Regeringen dalet. Dette leder over til en diskussion om, hvorvidt polariseringen er skabt på baggrund af forskellige holdninger til, hvad der er mest vigtigt:

sikkerhed, velfærd eller frihed. Derudover hvilken betydning denne polarisering kan have på befolkningens sundhed og villighed til fortsat at følge sundhedsanbefalingerne.

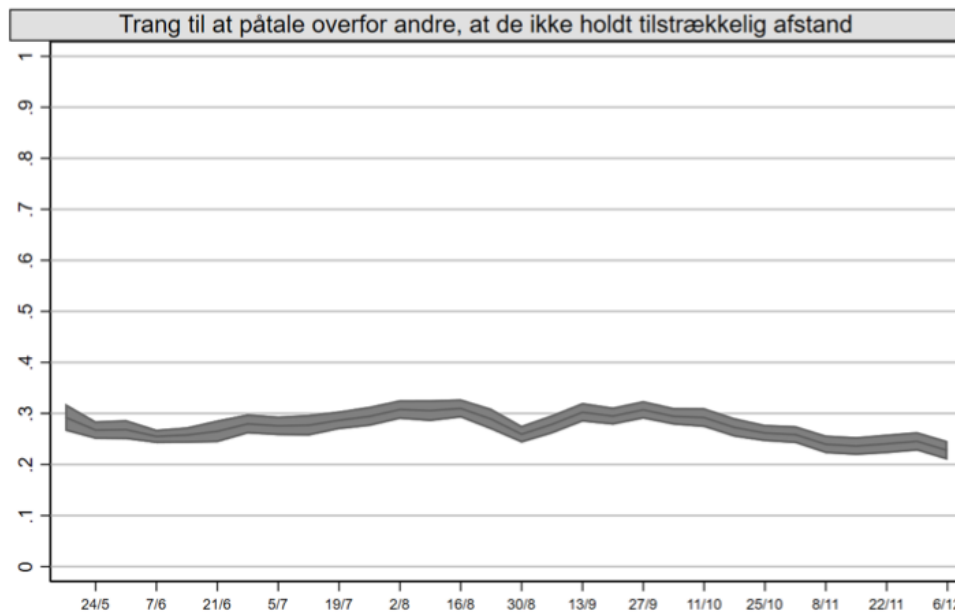
Vi har i policy 1 fundet frem til, at målformuleringen først og fremmest var at sikre danskernes sundhed og dermed sikkerhed ved at sænke smitten. Dette er klart det mest anvendte argument i Mette Frederiksens tale, og dermed kan det udledes, at hun forsøger at fremme en internaliseret sikkerhedstænkning hos befolkningen. Hun forsøger dog stadig at forsikre danskerne om at de vil støtte og forsøge at vedligeholde borgernes velfærd:

“Jeg vil også sige helt ærligt: Vi kommer ikke igennem det her uden omkostninger. Virksomheder vil opleve tab. Nogle vil miste deres arbejde. Regeringen vil gøre, hvad vi kan for at afbøde konsekvenserne både for virksomheder og lønmodtagere. Vi er i dialog med arbejdsmarkedets parter om, hvordan vi gør det bedst.” (Bilag D).

I dette citat fremgår det tydeligt, at Regeringen prioriterer sikkerhed først og dernæst velfærd og frihed. Denne tilgang har Regeringen også ved minksagen, hvor de vælger at udrydde et helt erhverv for at sikre befolkningens sikkerhed. Der er opstået mest politisk polarisering fra d. 11. marts 2020 til nu, primært på baggrund af prioriteringen af sikkerhed frem for velfærd og frihed. Dette kan vi se ud fra oppositionens udtalelser, f.eks. Alex Vanopslagh: *“Det handler ikke om for eller imod aflivningen af alle mink. Det handler om din og min retssikkerhed. At vi i et retssamfund beskytter folks private ejendom - og altid sikrer både lovhjemmel og proportionalitet i de indgreb, vi udsætter folk for.”* (Facebook 2020B). Det fremgår tydeligt her at Liberal Alliance ikke mener at den internaliserede sikkerhedstænkning er den korrekte fremgangsmåde, og at en grundlovsrettighed som ejendomsretten aldrig bør underkendes. Dette fremgår også tydeligt hos DF, hvor Kristian Thuelsen Dahl har kommenteret på mundbindspolicien: *“Vi skal have demokratiet genindført, så det ikke alene er ét parti med regeringsmagt pt, som indskrænker danskernes frihed!”* (Finans 2020). Denne uenighed er også et udtryk for forskellige holdninger til demokrati og statens rolle overfor befolkningen. Oppositionen argumenterer, i høj grad for at Regeringen ikke har formået at beskytte borgernes frihedsrettigheder, som f.eks. den private ejendomsret under minksagen. Mette Frederiksen har gennem hele COVID-19 forløbet forsøgt at appellere til demokratisk legitimitet. Dette ses ved at første nedlukning i høj grad appellerer til deltagelsesdemokrati og ved minksagen i høj grad til beskyttelsesdemokrati. Der er opstået negativ feedback, ved hvorvidt hun har levet op til de

demokratiske idealer, specielt ved minksagen, da denne policy ifølge dele af befolkningen samt oppositionen netop er et brud på beskyttelsesdemokratiets vigtigste funktion, nemlig at staten skal beskytte borgernes frihedsrettigheder (Held 2006: 90). Den negative feedback og den faldende institutionstillid er et højst sandsynligt et tydeligt udtryk for, hvor skrøbelig institutionstillid kan være. Endvidere hvor vigtig både politisk stabilitet og tiltro til at borgernes demokratiske rettigheder samt velfærd bliver værnet om af regeringsmagten.

Der har siden d. 11. marts 2020 igen været en markant stigning i smittetallet og Regeringen besluttede d. 9. december 2020 at det var nødvendigt at lukke samfundet ned igen (Statens Serum Institut 2020). Denne gang omfatter denne nedlukning 69 kommuner (Dansk Industri 2020). Smittetallet er højst sandsynligt steget, fordi befolkningen ikke længere overholder stor nok afstand og har udvidet deres sociale omgangskreds. Det kan antages, fordi den politiske polarisering har medført lavere tillid til Regeringen og den store internaliserede sikkerhedstænkning er dalet til fordel for frihedstanker og en bekymring for vores alles velfærd og demokratiske rettigheder. Mette Frederiksen formår ikke i samme grad at opnå legitimitet, muligvis grundet den manglende appellering til deltagelsesdemokrati og samfundssind. Dette kommer også til udtryk i den dalende tillid både på det generaliserede og institutionelle tillidsniveau. Oppositionen påstår derudover også at Regeringen ikke længere formår at beskytte vores demokratiske frihedsrettigheder. Dette understøttes også, da der er opstået begyndende resignation i befolkningen (Lindholt et. al. 2020: 1) Dette kan ses på baggrund af en undersøgelse fra HOPE-project, hvor personer blev spurgt i hvilken grad, de følte en trang for at påtale andre, der ikke holdt tilstrækkelig afstand (Lindholt et. al. 2020: 19). Undersøgelsen viser, at der er en dalende trang til at påtale andre, på trods af at smittetallet har været stigende siden september (Statens Serum Institut 2020).

Note: N = 116.250. Figuren viser udviklingen i andelen, der har svaret 5-7 på en skala fra 1 "Slet ikke" til 7 "I høj grad" for følgende spørgsmål: *I hvilken grad oplevede du i går, at 5) Du følte trang til at påtale overfor andre, at de ikke holdt tilstrækkelig afstand.*

Undersøgelsen viser et svagt fald fra perioden d. 27. september 2020 til d. 6. december 2020 hvor den rammer ca. 23%. Udover denne undersøgelse appellerede Mette Frederiksen også i sin pressemødetale d. 6. december 2020 endnu engang til at udvise samfundssind og mindske politisk apati ved at opfordre befolkningen til ikke at give op:

"Men på en eller anden måde kæmper vi jo faktisk også lidt imod vores egen natur. Behovet for at mødes med andre mennesker, være sociale, og omgås hinanden. Vi kæmper nok også i virkeligheden nu mod lysten til at give slip og give op. Alligevel, så er vi lykkedes så godt, som vi er i Danmark." (Statsministeriet 2020B)

Denne udtalelse viser en tydelig bekymring for den voksende apati, og en klar opfordring om ikke at miste tilliden og fortsætte med forsigtighedsprincippet. Den voksende apati og ligegladhed kan have store konsekvenser for Danmarks evne til at bekæmpe sundhedstrusselen COVID-19. Dette kan være farligt for sundheden, hvis befolkningen ikke længere overholder Regeringens restriktioner og anbefalinger. Det vil sætte et større pres på tilliden til Regeringen og beskyttelsesdemokratiet, hvis Regeringen vurderer, at det bliver nødvendigt med mere indgribende restriktioner for at holde smitten nede.

Empiridiskussion

Projektet er udarbejdet efter to videnskabsteorier, henholdsvis kritisk realisme og diskursteori. Vi har benyttet disse videnskabsteoretiske tilgange som et refleksionsrum, hvilket betyder at vi ikke har ladet os begrænse til nogen specifik retning - dette ses også i og med at vi gør brug af to retninger. I forhold til projektets validitet har vi gjort os overvejelser omkring det vidensgrundlag kritisk realisme kan bidrage med. Kritisk realisme forholder sig kritisk til viden og mener den er konstant foranderlig. Det vil sige at den viden og de resultater vi har produceret i projektet er valide indenfor den tidsbegrænsning, som vi har kortlagt. Kritisk realisme anerkender, at der med tiden kan forekomme ny viden, som muligvis erstatter eksisterende eller ældre viden. Af den grund kan vi ikke nægte, at validiteten kan falde på sigt. Vi søger først at undersøge hvordan Frederiksen legitimerer krisehåndteringen af COVID-19. Vi forholder os til begge videnskabsteoretiske retninger for at opnå et svar på denne del af problemformuleringen. Vi forholder os til kritisk realisme ved at gå i dybden og kortlægge de underliggende strukturer og mekanismer, der baner vejen for at forstå Frederiksens appel og diskursive tilgang i pressemødetalerne. Det er her diskursteori kommer ind i billedet, ved at denne forholder sig til viden som værende diskursivt konstrueret. Dermed er vores resultater et udtryk for aktørenes subjektive diskurser. Derfor argumenteres der for, at validiteten i dette projekt kan anses som værende relativ høj, da vi har målt det vi ville. Vi er dog opmærksomme på, at ved at gøre brug af diskursteori, at resultaterne og troværdigheden skal overvejes og reflekteres over, da udvælgelsen af aktører er afgørende for de diskurser, der bliver præsenteret i projektet. Det skal også nævnes, at vi i starten af projektfasen havde et kvalitativt eliteinterview med Kjeld Møller Pedersen, som der gennem projektforsløbet blev mere og mere overflødigt. Vi har dog stadig gjort brug af få, relevante citater fra dette interview. Dog kan det antages, at var interviewet blevet udført længere inde i projektudviklingen, så havde interviewet muligvis ændret fokus og været af større relevans for svar på vores problemformulering. For at besvare anden del af vores problemformulering benytter vi os af det dybe domæne for at kunne fastlægge samfundets strukturer og diskutere, hvorvidt Regeringens krisehåndtering har truet det demokratiske system i Danmark. Vi har også gjort os tanker og overvejelser om projektets reliabilitet. Derfor er det relevant at se på hvordan den brugte data er produceret. De kvantitative data fra HOPE-project er indsamlet gennem Epinion og Kantar Gallup. Epinion indsamler halvmånedligt data fra otte demokratiske lande, henholdsvis Danmark, Sverige, Storbritannien, USA, Tyskland, Frankrig, Italien og Ungarn.

Dataens udfald er baseret på besvarelser fra omkring 500 repræsentative borgere pr. land. pr. runde (Petersen & Roepstorff 2020: 1). Kantar Gallup indsamler dagligt omkring 500 besvarelser fra et repræsentativt udsnit af danskere udtrukket via CPR-registret (Ibid 2020: 1). Alle de kvantitative undersøgelser fra HOPE-project er desuden indsamlet og bearbejdet i den tidsperiode dette projekt arbejder indenfor. Derudover er udvælgesesprincipperne tydeligt beskrevet, hvilket betyder at undersøgelserne kan reproducere af andre forskere på andre tidspunkter. Pressemødetalerne er transskriberet og reliabiliteten er høj, da vi både har adgang til de transskriberede pressemødetaler samt optagelserne fra da pressemøderne blev sendt live, og disse giver direkte indblik i Regeringens policier og krisehåndtering. Interviewet med Kjeld Møller Pedersen er pålideligt i form af at han har stor viden om håndteringen af COVID-19, men der er taget højde for at hans personlige holdning i høj grad kommer til udtryk i interviewet, og derfor har vi forholdt os meget kritisk til hans udtalelser. På baggrund af overvejelserne omkring den benyttede empiris reliabilitet, har vi vurderet projektets reliabilitet til at være høj. Dog er det centralt, at vores udvalgte statistikker omkring tillid kan være hæftet til nogle usikkerheder. Lars Torpe påpeger i forlængelse af dette, at institutionstilliden kan være tvetydig, da der er forskel på mistillid og utilfredshed. Utilfredshed fører ikke nødvendigvis til mistillid (Torpe 2013: 38). Vi mener dog stadig, ud fra de spørgsmål respondenterne er blevet præsenteret for, at der forekommer en tendens vi kan bruge til at tolke på.

Projektets resultater er et udtryk for de teoretiske og metodiske valg, som vi har truffet undervejs. Derfor kunne vi muligvis have fået et andet resultat ved brug af andet empiri eller videnskabsteoretiske tilgange. Vi vurderer dog at de resultater vi er nået frem til, besvarer vores problemformulering og lever op til stillede kvalitetskrav.

Konklusion

Det kan konkluderes, at Regeringen legitimerer krisehåndteringen af COVID-19 ved først og fremmest, at prioritere sikkerhed og sundhed, det såkaldte *rule of rescue*. For det andet ved at appellere diskursivt til den høje tillidskultur der har hersket i Danmark i mange år ved både institutionstillid og generaliseret tillid. For det tredje ved at Regeringen opfordrer til forskellige demokrati mentaliteter i befolkningen - henholdsvis samfundssindet og den aktive deltagelse ved deltagelsesdemokrati, og sikkerheden og Regeringens beskyttelse af befolkningens rettigheder ved beskyttelsesdemokratiet. Regeringen har udformet policies under kriseforløbet, som har haft store konsekvenser for danskernes hverdag. Det konkluderes, at feedbacken på disse policies har været svingende. D. 11. marts 2020 var feedback overvejende positiv og befolkningen samt oppositionen støttede Mette Frederiksen, hvilket er et udtryk for høj legitimitet. Ved policy om mundbind i det offentlige rum og minksagen er feedback blevet mere negativ, hvilket har haft konsekvenser for borgernes tillid til Regeringen og dermed til de demokratiske processer. Det konkluderes derudover, at der er opstået konflikter partierne imellem under krisen. Der er sket en politisk polarisering, da oppositionen ikke mener Regeringen har formået at beskytte borgernes frihedsrettigheder tilstrækkeligt og dermed ikke lever op til de beskyttelsesdemokratiske udtalelser fra pressemøderne. Det kan ydermere konkluderes at der har været en voksende politisk apati blandt befolkningen og at smittetallet har været stigende siden minksagen. På baggrund af dette, kan det konkluderes at Regeringens krisehåndtering har medført udfordringer for den demokratiske tillid i Danmark. Dette baserer vi på, at institutionstilliden og den generaliserede tillid er faldet, apatien er vokset og den politiske polarisering har været fremtrædende undervejs i krisehåndterings forløbet af COVID-19.

Litteraturliste

Andersen, Jørgen Goul (2004). *Et ganske levende demokrati*. Aarhus Universitetsforlag.

Aarhus BSS (2020) *Danskernes adfærd og holdninger til corona-epidemi d. 2. juni 2020*:

https://hope-project.dk/#/reports/danskernes_adfaerd_og_holdninger [03.12.20]

Altinget (2020A) *Tidslinje: Her er forløbet, der fører til Mogens Jensens afgang*:

<https://www.alinget.dk/artikel/se-tidslinjen-saadan-blev-en-smittet-minkbesaetning-til-en-ulovlig-instruks-om-aflivning-af-alle-danske-mink> [04.12.20]

Altinget (2020B) *Mogens Jensen trækker sig*:

<https://www.alinget.dk/artikel/mogens-jensen-traekker-sig> [10.12.20]

Berlingske (2020A) *Medie: Jakob Ellemann bakker op om regeringens aflivning af mink*:

<https://www.berlingske.dk/samfund/medie-jakob-ellemann-bakker-op-om-regeringens-aflivning-af-mink> [06.12.20]

Berlingske (2020B) *Ellemann: Fødevareministers afgang er kun starten*:

<https://www.berlingske.dk/politik/ellemann-foedevareministers-afgang-er-kun-starten>

Berlingske (2020C) *Coronastrategi afhænger af borgernes tillid til regeringen*:

<https://www.berlingske.dk/politik/coronastrategi-afhaenger-af-borgernes-tillid-til-regeringen>

Berlingske (2020D) *Dansk erhvervsliv kører videre fra villavejene: Novo har sendt flere end 8.000 ansatte hjem*:

<https://www.berlingske.dk/virksomheder/dansk-erhvervsliv-koerer-videre-fra-villavejene-novo-har-sendt-flere> [14.12.20]

Bogason, P., Christensen, F.j., Torfing, J., Triantafillou, P. (2019) *Forvaltning og Stat*. (6.udg.) Hans Rietzels forlag

Buch-Hansen, Hubert & Nielsen, Peter (2012). "Kritisk realisme" i Juul, Søren & Bransholm Pedersen, Kirsten. *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. (1. udg., 2. oplag). Hans Reitzels Forlag. Kapitel 8.

Carlsbergfondet (2020) *CARLSBERGFONDET GIVER 25 MILLIONER KRONER TIL FORSKNING I SOCIAL ADFÆRD UNDER COVID-19-EPIDEMIEN*:
<https://www.carlsbergfondet.dk/da/Nyheder/Nyt-fra-fondet/Nyheder/25-millioner-kroner-til-forskning-i-social-adfaerd-under-Covid19> [08.12.20]

Christensen, Søren & Jensen, Poul Erik Daugaard (2018) *Kontrol i det stille* (3.udg.)
Samfundslitteratur

Dansk Industri (2020) *69 kommuner omfattet af skærpede restriktioner til efter nytår*:
<https://www.danskindustri.dk/vi-radgiver-dig-ny/personale/personalejura/arkiv/nyhedsarkiv/2020/12/69-kommuner-omfattet-af-skarpede-restriktioner-til-efter-nytar/> [14.12.20]

Den Danske Ordbog (u.å.) *Samfundssind*:
<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=samfundssind> [14.12.20]

Hansen, Allan Dreyer (2012). Diskurs- og videnskabsteori" i Juul, Søren & Bransholm Pedersen, Kirsten. *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. (1. udg., 2. oplag). Hans Reitzels Forlag. Kapitel 7.

Ejnærs, Anders (2019). "Sekundær data i komparative og tidsserieundersøgelser" i Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. (red.) *Metoder i samfundsvidenskaberne*. (2 udg.) Samfundslitteratur. Kapitel 14.

Facebook (2020A) *Michael Bang Petersen*:
<https://www.facebook.com/michael.b.petersen.9/posts/10222648119488000> [14.12.20]

Facebook (2020B) *Alex Vanopslagh*:
<https://www.facebook.com/AlexLiberalAlliance/posts/1569150439959440/> [14.12.20]

Finans (2020) *Jakob Ellemann-Jensen: Regeringen er ved at miste kontrollen med corona*
<https://finans.dk/forside/ECE12509226/jakob-ellemannjensen-regeringen-er-ved-at-miste-kontrollen-med-corona/?ctxref=ext> [04.12.20]

Folketinget (u.å.) *Grundlovens paragraf 73*:

<https://www.ft.dk/da/dokumenter/bestil-publikationer/publikationer/mingrundlov/mingrundlov/kapitel-8/paragraf-73> [14.12.20]

Frederiksen, Morten (2014). *Mixed Methods-forskning - fra praksis til teori*.

Mixed methods-forskning, redigeret af M. Frederiksen, P. Gundelach, og R. Skovgaard Nielsen. Hans Reitzel.

Held, David (2006) *Models of Democracy*, (3. udg). Polity

Heywood, Andrew (2019). *Politics*, (5. udg), Red Globe Press. London.

Jensen, Mads Dagnis & Kvist, Jon (2019) "Hvordan laver man en stærk analysestrategi?" I Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. *Metoder i samfundsvidenskaber* (2.udg) Samfundslitteratur. Kapitel 3

Juul, Søren & Bransholm Pedersen, Kirsten (2012A). "Hvorfor videnskabsteori?" i Juul, Søren & Bransholm Pedersen, Kirsten. *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. (1. udg., 2. oplag). Hans Reitzels Forlag. Kapitel 1.

Juul, Søren & Bransholm Pedersen, Kirsten (2012B). "Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejdet" i i Juul, Søren & Bransholm Pedersen, Kirsten. *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. (1. udg., 2. oplag). Hans Reitzels Forlag. Kapitel 11.

Jørgensen, Frederik. Bor, Alexander & Petersen, Michael Bang (2020) *Compliance Without Fear: Individual-Level Protective Behavior During the First Wave of the COVID-19 Pandemic*: på psyarxiv preprints:

<https://psyarxiv.com/uzwgf/?fbclid=IwAR1p4qKlA6ajiROaa9rIYzvXttrk4RyjkXtl9qYzM8nyO1AdcUFxYObUsU> [14.12.20]

Koch, Hal (1960) *Hvad er demokrati?* (2. udg.) Gyldendal

Kongshøj, Kristian “Lægger vi skinnerne til en ny velfærdsstat mens Coronatoget kører” (2020) I Soc Dok Platform for socialpolitisk dokumentation og debat. (2. årgang) - PDF:
<http://socdok.dk/SOC%20DOK%20%202.aarg.%20nr.%201.pdf> [15.12.20]

Kristensen, Catharina Juul (2019) “Forskningsetik i samfundsvidenskaberne”, I i Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. (red.) *Metoder i samfundsvidenskaberne*. (2 udg.) Samfundslitteratur. Kapitel 5

Kristensen, Catharina Juul & Hussain, M. Azhar (2019) “Samfundsvidenskabelige metoder, hvad er det?” I Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. *Metoder i samfundsvidenskaber* (2.udg)
Samfundslitteratur. Kapitel 1

Kvale, Steinar, & Brinkmann, Svend (2015). *Interview*. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk. Hans Reitzels Forlag. (3. udg.)

Københavns Universitet (2019) *Danskernes sociale tillid er høj og intakt , men lavere hvor der bor flere indvandrere:*
<https://samf.ku.dk/presse/kronikker-og-debat/danskernes-sociale-tillid-er-hoej-og-intakt-men-lavere-hvor-der-bor-flere-indvandrere/> [19.10.19]

Lindholt, Marie Fly. Jørgensen, Frederik. Bor, Alexander & Petersen, Michael Bang (2020)
Danskernes Smitteforebyggende Adfærd og Opfattelser. PDF:
https://raw.githubusercontent.com/mariiefly/HOPE/master/Danskernes_Smitteforebyggende_Adf%C3%A6rd_Og_Opfattelser_0921.pdf [14.12.20]

Møller, Kjølseth Jørn (2019). “Spørgeskemaet som metode til indsamling af egen data” i Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. (red.) *Metoder i samfundsvidenskaberne*. (2 udg.) Samfundslitteratur. Kapitel 13.

Poulsen, Birgitte (2019). “Semistrukturerede interview” i Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. (red.) *Metoder i samfundsvidenskaberne*. (2 udg.) Samfundslitteratur. Kapitel 6.

PWC (2020) *Ny politisk aftale om lovgrundlag for tempobonus samt aflivning og forbud mod hold af mink:*

<https://www.pwc.dk/da/artikler/2020/11/ny-politisk-aftale-om-lovgrundlag-for-tempobonus-samt-aflivning-.html> [04.12.20]

Rasmussen, Erik, Østergaard, Per & Andersen, Helle (2017). *Samfundsvidenskabelige metoder - en introduktion*. Syddansk universitetsforlag. (3. udg).

Regeringen (2020) *Statsministeren: Der bliver brug for, at vi hjælper hinanden:*
<https://www.regeringen.dk/nyheder/2020/pressemoede-11-marts-i-spejlsalen/> [03.12.20]

Retsinformation (2020) *Bekendtgørelse om krav om mundbind m.v. på serveringssteder, i detailhandlen, kultur- og kirkeinstitutioner, idræts- og foreningsfaciliteter og på uddannelsesinstitutioner i forbindelse med håndtering af covid-19*
<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2020/1534> [07.11.20]

Rigshospitalet (2020) *Dansk studie om effekten af mundbind er nu offentliggjort:*
<https://www.rigshospitalet.dk/presse-og-nyt/nyheder/nyheder/Sider/2020/november/dansk-studie-er-nu-offentliggjort.aspx> [04.12.20]

Ross, Alf (1967). *Hvorfor Demokrati?.* Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck. (2. udg.)

Statens Serum Institut (2020) *Bekræftede tilfælde opgjort på prøvetagningsdato:*
<https://experience.arcgis.com/experience/aa41b29149f24e20a4007a0c4e13db1d> [14.12.20]

Statsministeriet (2020A) *Pressemøde den 23. oktober 2020 i Statsministeriet om COVID-19*
<https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-den-23-oktober-2020-i-statsministeriet-om-covid-19/> [10.11.20]

Statsministeriet (2020B) *Pressemøde den 7. december 2020:*
<https://www.stm.dk/presse/pressemoedearkiv/pressemoede-den-7-december-2020/?fbclid=IwAR0FvCBFEfj2DRBNI7PSPyCQOMobTJkFdKVqma7FigPsjCO8eTI0POJMEvg>
[14.12.20]

Sundhedsstyrelsen (2020A) *Tal og overvågning: COVID-19:*
<https://www.sst.dk/da/corona/status-for-epidemien/tal-og-overvaagning> [15.12.20]

Sundhedsstyrelsen (2020B) *Brug af mundbind*: <https://www.sst.dk/da/corona/forebyg-smitte/mundbind-og-barrierer> [03.12.20]

Sundhedsstyrelsen (2020C) *Brug af mundbind i det offentlige rum, PDF*: https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2020/Corona/Mundbind/Brug-af-mundbind-i-det-offentlige-rum--Dokumentation-og-sundhedsfaglige-anbefalinger_15_08_20.ashx?la=da&hash=47F101C7F279F9B0808C4E16ECF6B87A1358505B [03.12.20]

Sundhedsstyrelsen (2020D) *Krav om mundbind i den kollektive trafik og særlige anbefalinger til personer i øget risiko*:
https://www.sst.dk/da/nyheder/2020/krav-om-mundbind-i-den-kollektive-trafik-og-saerlige-anbefalinger-til-personer-i-oeget-risiko?fbclid=IwAR3Dqf6BtmYp6CSIvR80gFP-VcAjRDV_D5c-iQhP4WoeGudblkDD5-fX_o [03.12.20]

Systeme (2019) *Det politiske system*:
<https://politiknu.systeme.dk/?id=439> [15.12.20]

Torpe, Lars (2013) *Det stærke samfund: Social kapital i Skandinavien*. (1. udg.) Frydenlund Academic

Triantafillou, Peter (2019). "Analyse af dokumenter og dokumentation" i Kristensen, C. J., & Hussain, M. A. (red.) *Metoder i samfundsvidenskaberne*. (2 udg.) Samfundslitteratur. Kapitel 9.

Trygfonden (2020) *Borgernes tillid til politikerne har aldrig været højere end nu*:
https://www.tryghed.dk/viden/nyheder/2020/borgernes-tillid-til-politikerne-har-aldrig-vaeret-hoejere?fbclid=IwAR30wSm66KKjUZ7hWemhP7T3njpY6fuxMdrU3b_jyuBft_QomK36U-SbRa0 [14.12.20]

TV2 (2020) *Hvorfor har Italien den højeste dødelighed for coronavirus?*:
<https://nyheder.tv2.dk/udland/2020-03-10-hvorfor-har-italien-den-hoejeste-doedelighed-for-coronavirus> [14.12.20]

Undervisningsministeriet (2008) *Hal Koch og Alf Ross*:
<http://static.uvm.dk/Publikationer/2008/demokratikanon/kap30.html> [15.12.20]

Petersen, Michael Bang & Roepstorf, Andreas (2020) f - *DANSKERNES ADFÆRD*. PDF:
https://github.com/mariefly/HOPE/raw/master/Danskernes_Adfærd_Og_Holdning_Til_Corona-epidemien__1216.pdf

WHO (2020) Archived: WHO Timeline - COVID-19:
<https://www.who.int/news/item/27-04-2020-who-timeline---covid-19> [20.10.20]